

ЗМІСТ

ВСТУП.....	- 4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СТОСОВНО РОЛІ ТА МІСЦЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	- 8
1.1. Сутнісні характеристики іноземного інвестування в національній економіці та соціальній сфері України.....	- 8
1.2. Теоретичні основи інвестиційного процесу в національній економіці та соціальній сфері України.....	- 13
1.3. Концептуальні положення інвестиційного процесу в національній економіці та соціальній сфері України.....	- 18
Висновки до розділу 1.....	- 27
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ ТА МІСЦЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	- 31
2.1. Аналіз ситуації з інвестиційною діяльністю в Україні.....	- 31
2.2. Аналіз удосконалення шляхів підвищення ролі та місця іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України.....	- 34
2.3. Аналіз реалізації шляхів підвищення ролі та місця іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України.....	- 39
Висновки до розділу 2.....	- 44
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ ТА МІСЦЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ....	- 48
3.1. Аналіз існуючого законодавства в сфері інвестування та	

пропозиції внесення змін задля підвищення ролі та місця іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України.....	- 48
3.2. Пропозиції шляхів вирішення спірних питань щодо залучення іноземного інвестування та підвищення ролі та місця іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України.....	- 53
3.3. Можливі моделі взаємодії, повноваження та функції регіональних та місцевих органів влади для підвищення ролі та місця іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України.....	- 58
Висновки до розділу 3.....	- 61
ВИСНОВКИ.....	- 65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	- 69

ВСТУП

Актуальність теми. Економічна ситуація нашої країни великою мірою знаходиться під впливом глобалізаційних процесів, тож велике значення має приділятися залученню іноземних інвестицій. Із допомогою іноземного інвестування легше досягаються поставлені стратегічні цілі національної економіки нашої країни. Питання інвестицій в економіку всіх країн завжди є важливими для керівників та службовців країн, економістів, науковців та підприємців різних рівнів. Залучені інвестиції справляють позитивний вплив на господарську діяльність всіх країн, прискорюють економічний ріст кожної країни. Інвестиції мають велике значення та важливі в економічному розвитку нашої країни, вони відіграють велику роль також сьогодні, під час провадження структурних змін всіх галузей економічної сфери, зміни старих виробничих процесів та форм, модернізації, застосування нових інноваційних моделей та форм розвитку виробництва з метою прискорити вхід в європейську економічну зону.

Сьогодні бачимо, що в нашу країну надходять не великі обсяги іноземного інвестування через об'єктивні причини, якими є війна на сході України, епідемія коронавірусу, спад економічної діяльності. Суб'єктивними причинами є не завжди досконале та повне знання та розуміння іноземним інвестором ситуації в нашій країні, стану ринків та взагалі економіки в нашій країні, наслідком чого є сумніви, невпевненість та страх, що заважають почати інвестування коштів в економіку нашої країни. Об'єктивними причинами можуть також бути ще не досконале законодавство, нестабільна економічна ситуація в країні, пов'язана з війною, а також інші не повністю вирішені проблеми, що чекають на вирішення. В той же час спостерігається покращення ситуації з регулюванням, децентралізацією, керівництво нашої країни впроваджує зміни, прикладає багато зусиль, які мають на меті підтримку іноземних інвесторів.

Численні економісти, науковці, бізнесмени України цікавляться та

розглядають питання іноземного інвестування в сучасних економічних умовах, інвестиційного клімату та інвестиційної привабливості. Важливі нормативно-правові акти та закони, інші постанови вже приймаються та будуть ще прийматися. Серед них можна назвати Закон України «Про інноваційну діяльність», Закон України «Про інвестиційну діяльність», Закон України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць», інші різноманітні важливі та необхідні документи, які покращують та підвищують інвестиційну привабливість економіки нашої країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Чимало економістів, науковців, дослідників в галузях фінансів та економіки розглядають проблему, як покращити інвестиційний клімат та інвестиційну привабливість української економіки. Закони, різноманітні нормативні акти щодо регламентування інвестиційної діяльності в Україні вже прийняті, інші ще чекають своєї черги. Монографії, підручники, монографії широко висвітлюють дане питання. Це, крім інших, підручники та монографії за авторством М. Джонка Л. Гітмана «Основи інвестування», Е. Йескомба «Принципи проектного фінансування», М. Денисенка В. Федоренка, та інш. «Інвестування економіки України», та інші праці, написані висококваліфікованими фахівцями. Численні монографії, дисертації, підручники та статті висвітлюють дане питання. Тема залучення інвестування в національну економіку нашої країни та інвестування в широкому сенсі також досліджується та описується такими вченими, як І. Бланк, О. Сухий, К. Амадео, В. Базилевич, І. Стеблянко, А. Гальчинський, Т. Фролова, А. Мерзляк, Дж. Грахам, П. Кругман, Ю. Спектров та іншими. В роботах відомих науковців нашої країни та інших країн, таких, як О. Барановського, В. Єлейка, С. Іщук, Дж. Кейнса, І. Ройзмана, Б. Семака, М. Флейчук, В. Швеця та інших видатних економістів висвітлюються питання та пропозиції стосовно того, як залучати та правильно використовувати залучені інвестиції, створювати сприятливий інвестиційний клімат та підвищувати інвестиційну привабливість нашої країни.

Мета і завдання дослідження. Мета кваліфікаційної роботи полягає в з'ясуванні та удосконаленні можливих напрямків, щоби підвищити роль та місце іноземних інвестицій в соціально-економічному розвитку України.

Дану мету можна досягнути, виконуючи наступні завдання:

- розглянути та дослідити теоретико-методологічні та практичні засади всього інвестиційного процесу;
- з'ясувати та узагальнити положення іноземних інвестицій, виявити економічні умови та ситуацію та українському ринку,
- здійснити аналіз мікро -, макроекономічних складових та чинників, які справляють вагомий вплив на загальний процес створення інвестиційно привабливої національної економіки нашої країни,
- оцінити ефективність інвестиційних процесів, які мають місце в національній економіці України,
- визначити напрямки та шляхи, що мають в подальшому підвищити роль та місце іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України.

Об'єктом дослідження є інвестиційна діяльність в економічній сфері України.

Предметом дослідження є роль та місце іноземного інвестування в соціальній та економічній сферах України.

Методи дослідження. При написанні роботи застосовувались спеціальні та загальнонаукові методи, такі як порівняльний аналіз, синтез, системний аналіз, теоретичне узагальнення, системний підхід, діалектичне пізнання. Із застосуванням цих методів досліджується питання іноземних інвестицій та процесу інвестування. За допомогою методу логічного та статистичного аналізу досліджуються умови національних ринків та розглядаються засоби залучення іноземних інвестицій. При вивченні та оцінюванні ситуації з залученням іноземного інвестування застосовується метод порівняльного та системного аналізу.

Інформаційна база дослідження складається з Законів, законодавчих,

нормативно-правових актів та інших регулюючих документів України, даних Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, статистичних даних Державної служби статистики України, доповідей, звітів українських та закордонних фінансових організацій та установ, дисертацій, монографій, підручників з даної теми, публіцистичних та наукових статей, інтернет-ресурсів та інших матеріалів.

Елементи наукової новизни одержаних результатів входять в аналіз, обґрунтування та підтвердження методологічних та теоретичних підходів, практичні рекомендації з метою вдосконалити економічну та організаційну структуру під час дослідження шляхів та можливостей підвищити роль та місце іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України.

Практичне значення одержаних результатів. В дослідженні зроблений аналіз, надані висновки, запропоновані рекомендації та пропозиції для державних органів управління, що мають на меті допомогти управляти та регулювати інвестиційну діяльність, приймати зважені рішення, які будуть мати ціллю захищати інтереси представників національної економіки України, а також інвесторів інших країн, які бажають спрямувати інвестиції в нашу країну, формувати сприятливий інвестиційний клімат в Україні.

Публікації. Основні положення та висновки кваліфікаційної роботи опубліковані у наукових працях: 1 стаття у науковому фаховому виданні України, що включене до міжнародних наукометричних баз.

Структура кваліфікаційної роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновку та списку використаних джерел. Загальний обсяг тексту роботи складає 77 сторінок друкованого тексту. Зміст роботи проілюстровано 5 таблицями, 5 рисунками.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СТОСОВНО РОЛІ ТА МІСЦЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

1.1. Сутнісні характеристики інвестиційної діяльності в національній економіці та соціальній сфері України

Забезпечення стабільного економічного розвитку країни можуть забезпечити власні фінансові ресурси, а також залучений іноземний капітал. Підвищення рівня інвестиційної привабливості нашої країни представляє справжній виклик та важливе завдання та для керівництва країни, економістів, підприємців та всіх зацікавлених сторін. Діяльність із залучення інвестицій представляє собою дієвий інструмент, який сприяє економічним та соціальним змінам у нашому суспільстві. Залучені інвестиції можуть справляти позитивний вплив на розширення та розвиток економічної діяльності, промисловості, соціальної сфери нашої країни, підвищувати їх ефективність та конкурентоспроможність України взагалі. Впровадження та розвиток інноваційних сучасних стратегій пов'язаний зі спроможністю країни створити та підтримувати сприятливий клімат для інвестування, створювати стабільні та прийнятні умови для залучення та застосування технологічних, фінансових та інших необхідних ресурсів.

Процес, пов'язаний із залученням інвестицій відбувається на всіх етапах економічних циклів. Звичайно, коли відбувається спад ділової активності, рівень економічного розвитку знижується. В цей час залучені інвестиції відіграють надзвичайно важливу роль. З надходженням інвестицій економічна діяльність країни має змогу відновитися, обсяги виробництва можуть зрости та збільшитися, а також може покращитися інвестиційний клімат країни. В період економічного підйому інвестиції сприяють стабілізації та покращенню економічної ситуації.

Багато науковців, економістів-практиків та теоретиків розглядають процеси залучення інвестиційних коштів в економіки країн. Серед них можна назвати таких вчених та економістів-теоретиків та практиків, як В. Бочаров, О. Кериченко, І. Бланк, А. Дамодаран, С. Єрохін [1], І. Паризький [2], В. Федоренко, А. Пересада, Р. Дорнбуш, Дж. Бейлі, Дж. Кейнс, Р. Шмалензі, К. Макконнелл, М. Фрідман С. Брю, С. Фішер та багато інших видатних вчених.

Керівництво країни прикладає всіх зусиль, аби були проходили необхідні інституційні та законодавчі покращення та зміни, їх впроваджують на державному національному рівні та на місцевих рівнях, важливі нові закони подаються, розглядаються та приймаються, суттєві та необхідні зміни до вже існуючих законів вносяться, як, наприклад, Закони «Про інвестиційну діяльність» [3], «Про індустриальні парки» [4] та інші не менш важливі закони та постанови. В той же час в деяких містах, містечках, районах та областях ще спостерігається нерозуміння та відсутній системний професійний підхід до процесу залучення іноземного інвестування.

Під час проведення заходів щодо залучення іноземних інвестицій органи влади регіонального та місцевого рівнів мають діяти відповідно до встановленого порядку та дотримуватися певних етапів. На цих етапах які проводиться аналіз, планується економічний розвиток та бажаний рівень добробуту; формується сприятливий клімат для бізнесу та інвестицій; створюються інституційні та законодавча бази, що в майбутньому полегшуватимуть залучення іноземного капіталу; плануються та формуються інвестиційні пропозиції майбутніх продуктів; плануються та починають реалізовуватися ефективні маркетингові стратегії; відбувається пошук конкретного інвестора; інвестори мають отримувати супровід та постійну підтримку на кожному етапі процесу інвестування. Потрібно зважати на те, що інвестори, як вітчизняні, так і закордонні, мають потребу в постійній підтримці та супроводі, які мають надаватися представниками державних органів влади та керівництвом компаній, в які інвестори планують

інвестувати. В наші дні в Україні відбувається формування інституту персонального менеджера для іноземного інвестора, тобто «нянь для інвесторів». Прозорі, постійні, міцні стосунки та безперервне спілкування між іноземними інвесторами та їх персональними закордонними менеджерами додають інвестору впевненість, ясне та чітке розуміння загальної ситуації та деталей. Американський Інститут інвестицій та добробуту проводить дослідження цієї теми. Персональний менеджер, так названа «няня» також може бути наданий вітчизняному інвестору за умови, що він є готовим вкласти від 100 млн. доларів США в розвиток національної економіки країни. Т. Милованов [5], колишній міністр з розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, підкреслює той факт, що проект стосовно інвестиційних «нянь» має ціллю надавати право крупному інвесторові на підписання окремої угоди з Кабінетом міністрів України стосовно умов ведення конкретних бізнесів. Це умови, які стосуються податкових та інших преференцій, гарантованої пропускнуої можливості в морських портах України. Також, як приклад, є змога уряду країни інвестувати в підприємство «Укрзалізниця», а дане підприємство проведе залізничну колію в інтересах підприємства, яке приймає інвестиції. Іншою пропозицією для вітчизняних та іноземних інвесторів, що є готовими до приватизації підприємств, які коштують більше 10 млн. грн. чи більше, є надавати їм можливість не сплачувати податки на прибутки на протязі 10 років. Президент України Володимир Зеленський постійно пропонує та закликає інвесторів всіх країн робити інвестиції в Українську економіку [6]. Персональні менеджери для інвесторів, як вітчизняних, так і іноземних, мають добре знати сучасну правову та нормативну бази, що регулюють та регламентують процеси залучення та прийняття закордонних і вітчизняних інвестицій в економіку України. Крім того, персональні менеджери мають добре розуміти та використовувати всі необхідні інструменти, що застосовують щодня на практиці при підготовці та при залученні інвестиційних коштів та при супроводі проектів, пов'язаних з інвестуванням. Важливим є вміння

правильно оформлювати та заповнювати всі стандартні форми та необхідні документи, до переліку яких також входить анкета про збір інформації, та яка враховується при підготовці інвестиційної пропозиції, всі необхідні документи мають бути оформлені згідно міжнародних стандартів фінансової звітності та інших міжнародних стандартів. Ці інструменти та забрана інформація допоможуть відслідкувати та зробити правильний висновок стосовно успішності чи неуспішності конкретних етапів інвестиційних процесів, якщо ж успіху досягнути не вдалося, дана інформація дасть можливість аналізу та планування додаткових кроків та заходів, необхідних для виконання, з метою підвищення ефективності та якості процесу залучення іноземних та вітчизняних інвестицій.

Таблиця 1.1

Прямі іноземні інвестиції в Україні в 2020 р.

Прямі іноземні інвестиції в Україні в 2020 р. (млн. дол. США)*						
2020	ПП в Україну		ПП з країни		Сальдо	
I кв.	-1549	-2896	9	-639	-1558	-322.9%
II кв.	1255	2804	1	-8	+1254	-180.5%
III кв.	-49	-1304	46	45	-95	-107.6%
IV кв.						
за рік	-343		56		-399	

Джерело: Мінфін [7]

* Не враховані дані стосовно окупованих територій (Криму, Севастополя та частини Донбасу).

Проаналізувавши успішні світові практики з залучення інвестицій, можна зробити висновок про те, що спеціалісти високого рівня з успішним досвідом інвестування, персональні інвестиційні менеджери, надані інвесторам задля супроводу та підтримки в усьому інвестиційному процесі, є необхідними для інвестора. Дані спеціалісти надають спеціалізовані практичні рекомендації, їх активна діяльність спроможна покращити інвестиційний клімат країни. Дані персональні інвестиційні менеджери мають зворотні

зв'язки з керівництвом країни, маючи практичний багатий досвід, вони в змозі надавати рекомендації щодо змін, які відбуваються, прийняття чи скасування правових та нормативних актів, законів та положень. Персональні менеджери, що мають значний досвід в сфері залучення іноземного капіталу допомагають в прийнятті правильних рішень, вони надають актуальні рекомендації приватним підприємцям та держслужбовцям на місцевому, обласному та національному рівнях. Вони також мають бути добре обізнаними щодо можливостей, переваг та потреб конкретної місцевості, міста, містечка, селища, села, щоб розуміти, яку фінансову підтримку їм необхідно надавати, а інвестору надавати реальні можливості правильно вкладати кошти.

В процесі залучення інвестиційного капіталу вимагається прикласти багато зусиль та приділити достатньо часу, щоб успіх був досягнутий, необхідною умовою є проведення переговорів, переконування багатьох інвесторів у тому, що майбутня співпраця з цими місцевостями та компаніями буде взаємовигідною та прибутковою. Потребується узгоджена та злагоджена діяльність всіх залучених людей, включно з представниками органів влади різних рівнів, має надаватися підтримка з боку керівників міст, областей, районів, селищ, компаній, які мають приймати інвестовані кошти, самі інвестори мають бути обізнаними та бути готовими до праці з даною територією, з конкретними підприємствами. Команда висококваліфікованих професіоналів на місцях, готових сумлінно та віддано працювати задня успіху проєктів, та злагоджено пройти всі етапи процесу та прикласти чималих зусиль, допоможуть досягти успіху в реалізації інвестиційних процесів.

Для успішного досягнення чітких поставлених цілей має бути сформована команда професіоналів високого рівня. В Україні працює Національне Агентство України з іноземних інвестицій та розвитку, його діяльність є важливою та має на меті підвищити роль і місце іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України.

Рис. 1.1. Фактори, що формують інвестиційний клімат держави [8]

В разі, коли органи місцевої влади працюють в умовах обмеженого місцевого бюджету, щоб ефективно просувати діяльність, спрямовану на залучення інвестиційного капіталу, можливо створювати нові окремі підрозділи в рамках уже існуючої структури з економічного розвитку, в яких буде проводитися діяльність стосовно залучення інвестиційних коштів.

1.2. Теоретичні основи інвестиційного процесу в національній економіці та соціальній сфері України

В основі процесу залучення іноземних інвестицій знаходиться якісна, конкурентоспроможна, цікава, досконало та чітко розроблена пропозиція для іноземного інвестора. Різні види інвестування надходять в конкретні місця і є чітко локалізованими. Щоб проводити діяльність транснаціональних корпорацій інвесторам необхідні конкретні умови, як то спеціально обладнана нерухомість, можливо, також земельні ділянки, що відповідають умовам конкретного інвестора, розташування, яке є зручним, необхідна наявна інфраструктура та таке інше. Розташовані в великих та малих містах, земельні ділянки представляються важливими, бо вони надають можливості, переваги,

вони самі є тим продуктом, який місто чи село має можливість за пропонувати потенційним інвесторам. Важливими та першочерговими завданнями для представників місцевих органів влади та самоврядування є визначити та надалі готувати придатні земельні ділянки, щоб потім здавати їх в оренду під час процесу з залучення інвестицій. Значний час та зусилля необхідні для того, щоб вирішувати питання та проводити процедури, що пов'язані з землею.

Ми працюємо в час надзвичайної конкуренції між містами та селищами стосовно залучення інвестиційного капіталу, інвестори ж виберуть місця та території з можливістю швидкого та без зайвих турбот отримання дозволу на користування земельною ділянкою. Для перемоги в боротьбі за отримання інвестицій з самого початку, особи, що є зацікавленими залучати інвестиції, вирішують питання та проводять процедури щодо наявних земельних ділянок ще задовго до того, як потенційний інвестор на їх проект знайдеться та зголоситься. Коли потенційний інвестор чи компанія починають детально розглядати, вибирати та оцінювати найбільш прийнятні за розташуванням земляні ділянки для проведення своєї господарської діяльності, вони зазвичай виявляють зацікавленість щодо місць, де вже є готові пропозиції нерухомості, яку можна використовувати. В разі, коли таких пропозицій немає, село, селище, місто, область чи район з самого початку можуть втратити можливість взяти участь та бути представленими в якості тих, на території яких є наявними можливі об'єкти для інвестування. Ефективні інструменти та об'єкти інвестування для великих стратегічних інвесторів є промислові зони та індустріальні парки, де вже є необхідна розвинута інфраструктура та юридично оформлені готові земельні ділянки. В такому разі інвестор має змогу збереження часу та фінансових ресурсів навіть перед тим, як почати його господарську діяльність. Законодавством України визначено, що в нашій країні існують спеціальні пільги та стимули, направлені на розвиток індустріального та промислового парку [4].

Успішна маркетингова та рекламна стратегія прискорять доведення до потенційного інвестора інформації про існуючі інвестиційні можливості міст

та селищ. Різні дієві маркетингові інструменти сприятимуть цій діяльності. Важливим елементом тут є наявність інвестиційного сайту чи порталу, що представляє район, місто чи селище. Якщо структура такого сайту чи порталу є насиченою та в достатній мірі задовольняє потреби потенційного інвестора, вся інформація є перекладеною іноземними мовами (хоча б англійською), це в значній мірі полегшило б процес пошуку потенційного інвестора. Мета діяльності Регіональних центрів інвестицій та розвитку, Державного агентства інвестицій та управління національними проектами України полягає в висвітленні на державному рівні інформації стосовно об'єктів нерухомості в різних регіонах, призначених для інвестування.

В разі, якщо вітчизняні чи закордонні інвестори виявили зацікавленість в конкретних інвестиційних проектах на території нашої країни, має сенс розпочати підготовку та забезпечення для них повноцінного обслуговування, гарантованого супроводу під час інвестиційного процесу з початку до кінця, а також запевнити їх в надійній стабільній майбутній підтримці, щоб вони переконалися в тому, що з даними командою та проектом можна успішно працювати. Важливо також для представників місцевих органів влади та самоврядування мати професійну підготовку та бути готовими багато працювати для того, щоб інвестор зацікавився в можливій співпраці чи продовжував працювати на даних територіях навіть і з іншими, додатковими інвестиційними проектами та в цих місцях. Також важливо підтримувати спілкування з інвестором навіть після закінчення інвестиційного проекту, в якому він брав участь. Коли конкретний проект вже реалізований, тоді видна вся картина стосовно цього проекту, та можливо побачити та зрозуміти існуючі бар'єри та перепони на шляху процесу інвестування на даних територіях, а також які є труднощі та складнощі під час веденні господарської діяльності.

Отримати цю інформацію можна з різних джерел, а також з відгуків вже існуючих інвесторів. Враховуючи ці відгуки та інші дані, можливим є внесення поправок у вже наявне законодавство, нормативні, правові та

регулюючі документи місцевих та державних рівнів, а також розуміння існуючих проблем, що можуть ускладнювати чи служити перепорою для розширення та розвитку інвестиційних проектів, які вже реалізуються в даних місцевостях. Сучасна світова практика підтверджує, що чисельні нові інвестиційні проекти мають свій початок через реінвестування. Для початку реінвестування в новий проект на даних територіях, велике значення має висока професійна підготовка та кваліфікація всіх осіб, що беруть участь в інвестиційному процесі. Тож можна зрозуміти, наскільки важливою та необхідною є постійна професійна підготовка та перепідготовка, навчання на протязі життя, для чого в Україні існують і постійно створюються всі необхідні для цього умови.

Таблиця 1.2

Прямі іноземні інвестиції в Україні з 2002 по 2020 р.

Прямі іноземні інвестиції в Україні з 2002 по 2020 рр. (млн. дол. США)						
	ПІІ в Україну		ПІІ з України		Сальдо	
2002	693		-5		+698	
2003	1424	731	13	18	+1411	102.1%
2004	1715	291	4	-9	+1711	21.3%
2005	7808	6093	275	271	+7533	340.3%
2006	5604	-2204	-133	-408	+5737	-23.8%
2007	9891	4287	673	806	+9218	60.7%
2008	10913	1022	1010	337	+9903	7.4%
2009	4816	-6097	162	-848	+4654	-53.0%
2010	6495	1679	736	574	+5759	23.7%
2011	7207	712	192	-544	+7015	21.8%
2012	8401	1194	1206	1014	+7195	2.6%
2013	4499	-3902	420	-786	+4079	-43.3%
2014*	410	-4089	111	-309	+299	-92.7%
2015	2961	2551	-51	-162	+3012	907.4%
2016	3284	323	16	67	+3268	8.5%
2017	2202	-1082	8	-8	+2194	-32.9%
2018	2355	153	-5	-13	+2360	7.6%
2019	3070	715	648	653	+2422	2.6%
2020	-343	-3413	56	-592	-399	-116.5%

* з 2014 р. – без урахування окупованих територій (Криму, Севастополя, частини Донбасу)
Джерело: Мінфін [7]

Під час процесу з залучення інвестування метою представників державного та приватного секторів є створення цікавих для інвестора на

конкретній території пропозицій та докладання значних зусиль, щоб зацікавити, вплинути та переконати закордонних та вітчизняних інвесторів залучати їх інвестиційні кошти в дані інвестиційні проекти, а також розташовувати бізнеси, наприклад, транснаціональну корпорацію чи виробниче підприємство, на даній території українського міста, містечка, села чи селища.

Залучені іноземні інвестиції можуть мати різний вигляд. Це можуть бути прямі іноземні інвестиції. Організація економічного співробітництва та розвитку визначає прямі іноземні інвестиції як міжнародне інвестування, яке є реалізоване резидентом одної країни (який є прямим інвестором), щоб реалізувати на довгий термін його зацікавленість у окремих підприємствах (ці підприємства виступають реципієнтами прямих інвестицій), та які є резидентами іншої країни [9]. Прямим іноземним інвестуванням є закордонні інвестиції, що здійснюється транснаціональними корпораціями чи компаніями в активи, що належать компаніям та корпораціям за кордоном, та які складають не менше 10% статутного капіталу компаній, в які ці інвестиції спрямовані, на основі чого транснаціональні компанії, що вкладають інвестиційні кошти, беруть участь в управлінні компаніями, в які залучаються дані інвестиції. Пряме іноземне інвестування вкладається на довгий термін та надає можливість брати участь в управлінні діяльністю компаній.

Здійснення іншого виду іноземного інвестування, портфельних інвестицій, має іншу мету, яка відрізняється від мети прямого іноземного інвестування. Іноземні інвестиції є портфельним інвестуванням, яке може здійснюватися окремими конкретні особами, компаніями чи державними установами в фінансові інструменти, що знаходяться в інших країнах, такими інструментами є акції, облігації, інші цінні папери та боргові інструменти [9]. Портфельне інвестування здійснюється не на довгий час, легко перепродається, такі інвестиції не дають прав брати участь в управлінні компаніями, в які вони є інвестованими. Їх можна перепродати будь-якого часу за якихось причин. Погіршення інвестиційного клімату в країні

призводить до того, що інвестиції відходять, валюта виходить з країни, це, в свою чергу, може викликати проблему національного масштабу. Тож можна зрозуміти, наскільки серйозними є роль та місце іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України.

Прямі іноземні інвестиції, що є залученими в компанію чи на підприємство, мають обумовити участь інвесторів в управлінні компанією чи підприємством. В даному разі інвестори мають в своєму володінні матеріальні активи підприємства. Такі активи включають обладнання, споруди, техніку, нерухомість, транспорт та інше. Якщо в країні погіршуються зміни інвестиційних умов, ці активи не можуть бути легко проданими, а інвестиції виведеними з підприємства, компанії та країни. Тобто в разі здійснення інвестором прямих іноземних інвестицій в підприємства чи компанії, він зацікавлений в провадженні успішної довготермінової роботи цього міжнародного бізнесу і не є зацікавленим вивести інвестицій з компанії чи підприємства за будь-якої слушної нагоди. Це твердження може бути підтвержене наступним прикладом. Коли в 1998 р. під час фінансової кризи в Азії відбувалася девальвація місцевих валют, операційні витрати на підприємствах почали скорочуватися, але компанії, що мали інвестований іноземний капітал не починали виводили свої активи з країни, а навпаки, навіть підвищували конкурентоспроможність продукції, що вироблялася на їх підприємствах, зміцнюючи їх позиції на інших закордонних ринках, таким чином укріплюючи економічну ситуацію в країнах, в яких вони працювали, та в інших країнах, що постраждали від фінансової кризи [10].

Якщо українські підприємці обдумують ідею залучення іноземних інвестицій на довгий термін, вони можуть обирати даний варіант інвестицій. Даний тип інвестицій позитивно впливає на підвищення інвестиційної привабливості нашої країни. Як говорилося вище, за рахунок прямого іноземного інвестування приватні та державні компанії та підприємства мають змогу отримувати фінансові ресурси на розвиток та подальшу їх успішну діяльність. Економіка країни має змогу розвиватися та ставати стабільнішою.

В результаті чого підвищується роль іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України.

1.3. Концептуальні положення інвестиційного процесу в національній економіці та соціальній сфері України

Залучені прямі іноземні інвестиції справляють великий вплив на економічний розвиток українських сіл, міст, районів та регіонів нашої країни. Важливо розуміти роль та місце іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України. Іноземні інвестиції є необхідним капіталом, що є важливий для української економіки, що мають наслідком можливість збільшення бюджетів різних рівнів за рахунок того, що збільшується розмір податкових надходжень до бюджетів. Іноземне інвестування також сприяє впровадженню сучасних передових технологій та ноу-хау в країнах-реципієнтах, в результаті відбувається підвищення стандартів та якості продукції компаній та виробництв, відбувається формування нових шляхів, з'являються нові можливості для експорту продукції та її виходу на нові закордонні ринки.

За допомогою прямих іноземних інвестицій пришвидшується підприємницька діяльність активних членів суспільства, поживаються господарська та виробнича діяльність великих та малих компаній у країні, яка виступає в ролі реципієнта іноземного інвестування, в країні відбуваються глобалізовані економічні процеси. Це вагомі фактори для стабільного економічного зростання в Україні та інтеграції нашої країни до світового глобального економічного співтовариства.

В наслідок залучення прямого іноземного інвестування відбуваються важливі процеси в українській економіці. Це стосується зокрема процесів, під час яких створюються нові робочі місця. Якщо місто отримує іноземне інвестування, на вже існуючих підприємствах можуть створюватися нові робочі місця, також з'являються можливості для створення нових підприємств

та компаній, які є пов'язаними з вже існуючими підприємствами чи компаніями. Починають вироблятися нові товари, вони експортуються до ринків інших країн, підвищуються показники експорту стосовно даного підприємства чи компанії, міста та країни в цілому. Товари, що експортуються, диверсифікуються значною мірою, це пов'язано з тим фактом, що за рахунок залученого іноземного інвестування відбувається розширення асортименту товарів, які виробляють підприємства. Залучене пряме іноземне інвестування сприяє пришвидшенню темпу експорту, місцеві підрядні компанії та організації мають змогу долучатися до міжнародних процесів постачання, пов'язаних із іноземними інвесторами, що інвестували фінансові ресурси.

Для порівняння наведемо дані щодо прямих іноземних інвестицій в економіку України в 2019 р.

Завдяки інвестиціям з'являються нові можливості задля пришвидшення розвитку, передачі та впровадження ноу-хау та нових передових технологій.

Таблиця 1.3

Прямі іноземні інвестиції в Україні в 2019 р. (млн. дол. США)*

2019	ПІІ в Україну		ПІІ з України		Сальдо	
I кв.	508	-328	1	2	+507	-39.4%
II кв.	578	70	-1	-2	+579	14.2%
III кв.	637	59	0	1	+637	10.0%
IV кв.	1347	710	648	648	+699	9.7%
за рік	3070		648		+2422	

* без урахування окупованих територій (Криму, Севастополя, частини Донбасу)
Джерело: Міністерство фінансів України [7]

Прямі іноземні інвестиції впливають та прискорюють процес впровадження та розвитку на вітчизняних підприємствах нових виробничих технологій, передача та подальше застосування вже існуючих, результативних, сучасних закордонних технологій, які вже перевірені на практиці та ефективність яких доведена успішним досвідом. В свою чергу, за допомогою заміни застарілих малоефективних виробничих технологій на сучасні та ефективні відкриває можливості виробляти нові, якісніші товари та

надавати послуги високої якості. Так, відбувається зміна застарілого екстенсивного типу розвитку виробництва на інтенсивний, що є позитивним сигналом для української економіки. В наслідок цього також підвищується інвестиційна привабливість української економіки.

Надходження іноземного інвестування в економіку України створює початок формування сприятливіших умов для субпідрядних компаній та організацій, постачальників на місці. Для покращення циклів виробництв та скорочення транспортних витрат іноземні інвестори зацікавлені в використанні якісної продукції місцевих постачальників.

Ми бачим необхідність активного процесу підвищити кваліфікацію місцевих співробітників. Якщо впроваджуються надані нові технології, це дає змогу виробництву стати більш ефективним. Працівники компаній та підприємств, що є новоствореними чи вже існуючими також не повинні відставати від нових технологій та форм виробництва, а володіти всіма сучасними необхідними навичками та вміннями, щоб успішно працювати та досягати високих, успішних результатів. Залучений інвестиційний капітал має бути вкладеним також в постійне навчання, курси з підвищення кваліфікації чи перекваліфікації працівників підприємств [10].

Передачу нових інноваційних технологій супроводжує також передача сучасних навичок та методів управління. На етапі започаткування, коли компанія тільки створюється, іноземний інвестор може запросити своїх менеджерів з потрібним досвідом роботи з своєї країни для того, щоб вони налагодили всі робочі процеси та управляли в подальшому. Коли вже всі необхідні процеси є налагодженими, закордонні менеджери можуть залишити компанію та повернутись додому, а на їх місце запрошують місцевих менеджерів, що вже володіють конкретними методами управління та мають потрібні навички.

Таким чином, проходить процес надходження іноземних валют в країну, що є реципієнтом іноземного інвестування. Такий процес є важливим для підприємств та компаній в країні, яка має обмежений доступ до фінансових

ресурсів та яка володіє порівняно невеликою кількістю заощаджених фінансів.

Залучення іноземного інвестування також впливає в значній мірі на підвищення рівня конкурентоспроможності селищ, сіл, містечок та міст нашої країни взагалі. Всі перераховані фактори сприяють економічному розвитку України.

Прямі іноземні інвестиції з ціллю пошуку прибутковості є найбільш сприятливий для економіки країни тип інвестування. Закордонні інвестори, які працюють з цього типу інвестуванням, являються зазвичай компаніями, що володіють найбільш сучасними технологіями процесів виробництва, а в країні-реципієнті, де вони працюватимуть, відсутні подібні технології. Вочевидь, коли такі компанії приходять в країну, а з їх приходом надаються також сучасні технології, цей процес має позитивний вплив на економіку місцевості та країни, відбувається підвищення рівня майстерності місцевих співробітників. Започатковані нові компанії та підприємства з інвестованими ресурсами виробляють конкурентоспроможну продукцію, що має високу додану вартість, та яка може експортуватися в інші країни світу. Як наслідок, відбувається збільшення кількості іноземної валюти, що надходить в країну, яка залучає інвестування, а це, в свою чергу, впливає на підвищення інвестиційної привабливості української економіки.

Іноземні інвестори, що працюють у пошуках ринку, є зацікавленими у використанні внутрішніх ринків країни, в яку вони надсилають інвестування. Вони користаються грошовими ресурсами країни, в якій здійснюють господарську діяльність, тож результати їх діяльності можуть виявлятися в послабленні економічної ситуації села, міста, країни. Тож до початку діяльності, що має на меті залучення інвестицій подібного роду, важливо розуміти, чи насправді необхідно шукати та переконувати інвесторів такого типу працювати на даній території. Коли місцева економіка розвиватиметься, разом з нею зростатиме купівельна спроможність місцевого населення, інвестори даного типу самі будуть виявляти зацікавленість прийти працювати в даних містах та селах. Якщо інвестори, які працюють в пошуку ринків, уже

з'явилися та виявили зацікавлення в веденні господарської діяльності в цьому місці, в цьому разі можливо намагатися продати даному інвестору земельну ділянку за велику ціну. В разі приходу стратегічних інвесторів, які готові до праці довготерміново та які не полишать дану територію за першої невдачі та не повернуться додому. Тоді для таких інвесторів важливим є створення всіх необхідних умов для їх подальшої успішної господарської діяльності та прикласти значних зусиль для втримання їх на даних територіях та викликати їх зацікавлення в інвестуванні коштів у вже існуючі та інші різні інвестиційні проекти, що можуть з'явитися.

Перед тим, як приймати рішення залучати чи ні інвестора в свої села та міста, важливо зрозуміти, з яким типом інвесторів нам необхідно працювати, яку мету ставить перед собою цей інвестор та чого він прагне досягти в процесі праці на даній території. Чи співпадає бачення керівництва містечка чи підприємства про вигоду та переваги та їх інтерес щодо запрошення інвестора цього типу, чи раціональніше буде здійснювати пошук іншого типу інвестора. Перед початком праці з пошуку іноземного інвестора, важливо усвідомлювати відмінності та особливості різних типів інвесторів, оформити та встановити ясні пріоритети в майбутній діяльності, що в подальшому сприятимуть підвищенню ролі та місця іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України. Важливе завдання є прорахунок та активне користування тими обмеженими грошовими ресурсами, які є в наявності, та тими грошовими коштами, які є виділеними для заходів, що є спрямованими з метою залучити іноземні інвестиції. Вважається, що для національних економік найбільш оптимальним є прикладання зусиль з метою знаходження та залучення стратегічного інвестора, що буде працювати в пошуку ефективності [10].

При залученні іноземних інвестицій важливо дотримуватись певних етапів. Під час першого етапу необхідно визначити мету проекту та окреслити стратегію для того, щоб досягнути цієї мети. Тут слід провадити стратегічну оцінку проекту, визначити проект загально, встановити конкретні цілі.

Визначити розташування проекту географічно, конкретизувати фактори інвестиційної привабливості даного проекту для інвестора, визначити критерії, за якими будуть відбиратися об'єкти для інвестування. Другий етап складається з аналізу та порівняння об'єктів, призначених для інвестування. Це етап відбору, оцінки та порівняння об'єктів, що є запропонованими для майбутнього інвестування. Пропозиції стосовно проектів проходять через розгляд. Це також етап аналізу та порівняння потенційних об'єктів. В цей час очевидна важливість збору необхідної інформації щодо об'єктів, остаточно формується модель аналізу інвестиційних об'єктів, в подальшому всі ці об'єкти майбутнього інвестування виставляються в конкретній послідовності, провадиться робота з аналізу чутливості та аналізу стимулів для інвестування. Третій етап включає порівняння витрат. Важливість даного етапу в тому, що це час вибудовування моделі витрат, що є пов'язаними з виробництвами. Витрати ці досліджуються та порівнюються різниці в витратах стосовно різних інвестиційних об'єктів. Четвертий етап є етапом оглядання та оцінки об'єктів на місці. Це етап виїзду на місце розташування об'єктів для ознайомлення з існуючими об'єктами, важлива наявність достатніх ресурсів, щоб була змога виїжджати на місця розташування певних об'єктів. До виїзду на об'єкт провадиться попередня підготовка, а також підготовка перед переговорами з представниками органів державної влади та органів влади на місцях розташування інвестиційних об'єктів. Також відбуваються переговори щодо надання певних стимулів для інвестування. П'ятий, заключний етап, відноситься конкретно до реалізації проекту. Під час цього етапу відбувається визначення потреб щодо необхідності та доцільності використання нерухомих об'єктів, виставляються кінцеві завдання та цілі. Питання нерухомоті має першочергового значення. Тому для цього на даному етапі підтримуються та проводяться конкретні дії для того, щоб придбати нерухомість та інші не менш важливі заходи. Ця схема є приблизною, за її допомогою потенційний інвестор може розглядати окрему територію та об'єкти, які на ній розташовані, для інвестування в майбутньому [31].

Перший етап обумовлюється загальною стратегією компанії. В цей період важливим є розуміння та чітке формулювання цілей, яких саме прагне підприємство чи компанія, чого вона намагається досягти. Відбувається окреслення загальних вимог щодо потенційних проектів, вирішуються питання про географічну територію, яка буде охопленою, в якій країні, області, місті чи селі інвестори зацікавлені працювати та розміщувати свої виробничі потужності. На даному етапі провадиться підготовка переліку, в який будуть включеними різні країни, що є в полі розгляду інвестору, обрання найбільш цікавих інвестиційних проектів в цих країнах. Цей етап є важливим саме тим, що під час нього представники місцевого бізнесу та місцевих органів влади прикладають всіх зусиль з метою того, щоб, використовуючи найкращі маркетингові стратегії, довести до різних майбутніх інвесторів інформацію щодо територій, де вони працюють, про всі існуючі на цих територіях об'єкти інвестування, які можуть викликати зацікавленість потенційних майбутніх інвесторів, та для внесення даних щодо цих територій інвесторами в списки країн, що вони можуть розглядати для можливого залучення інвестування.

Якщо потенційний інвестор зацікавився працювати на даних територіях, він може переходити до наступного етапу. Наступні другий та третій етапи процесу підготовки проектів до інвестування стосуються збору всієї інформації, яка є доступною та яку можна знайти щодо певної території. Це час проведення детального аналізу обраної території та обраного проекту, формування списку країн, в яких будуть включені тільки обрані країни, на території яких інвестор готовий розглядати певні об'єкти інвестиційної нерухомості, в яких інвестор планує розмістити в подальшому його можливе майбутнє виробництво. Дані етапи мають важливість в тому, що в цей період відбуваються дослідження на підставі отриманої інформації, що знаходиться у відкритому доступі та яку легко знайти. Якщо бракує необхідної інформації, представники місцевої компанії можуть подавати інвестиційні запити до спеціалізованих агентств з залучення інвестицій. Ці етапи є також важливими,

в цей період представники місцевої компанії, місцевих органів влади, спеціалізованих агентств із залучення інвестицій мають завдання швидко надавати інвесторам всю суттєву необхідну інформацію для, щоб вони мали змогу приймати обґрунтовані рішення, які будуть впливати на подальшу співпрацю з представниками даної області та з певними інвестиційними об'єктами. Згідно правил, на запит інвестора відповідь подається на протязі 48 годин. Під час цього етапу список країн, що є потенційно обраними для можливого інвестування, значною мірою зазнає скорочення, відбувається обрання оптимальних варіантів, формується список, який містить від 3 до 5 країн, що є потенційними реципієнтами іноземного інвестування. Компанії, що планують інвестування в майбутні проекти, детальніше та чіткіше висловлюються щодо їх вимог стосовно певних об'єктів нерухомості чи певних земельних ділянок в іноземних країнах, щодо яких вони виявили зацікавленість. Якщо спеціалізовані агенції запізнюються з відповіддю на запит інвестора та відповідь надається не вчасно, інвестор може змінити свої плани щодо співпраці з представниками даних територій та розташованими там об'єктами. Для того, щоб такого не відбулося, обдумуючи бажання та намір брати участь у конкурентній боротьбі з метою залучення іноземного інвестора на певну територію, необхідним є завчасне досконале проведення всіх необхідних досліджень стосовно певних територій та розташованих на них об'єктів, завчасно зробити підготовку всієї необхідної інформації для іноземного інвестора, щоб вона була готова та швидко надана за першої вимоги інвестора.

На четвертому етапі, який є наступним, іноземний інвестор має можливість приїхати до запропонованих потенційних інвестиційних об'єктів, що він попередньо обрав. Якщо зацікавлені сторони досягли цього етапу, цей факт вже є свідомством певного успіху та справжнього досягнення. На цьому етапі важливою складовою є якісна та професійно організована поїздка закордонного інвестора до об'єктів інвестування, надання їм під часу їх відвідування інвестиційних об'єктів супроводу та надійної, необхідної для них

підтримки.

Якщо іноземний інвестор вже прийняв рішення з приводу інвестування в об'єкт, що розташований на певній території, п'ятий етап присвячений забезпеченню йому постійного супроводу представниками компаній чи підприємств, в які він має намір залучити інвестиції, та представниками місцевих органів влади, що несуть відповідальність за свою частину, та є також зацікавленими в майбутньому економічному розвитку та процвітанні людей, які проживають в даних місцевостях. Важливим є правильне оформлення всіх документів, отримання всіх необхідних дозволів стосовно доступу до обраних земельних ділянок та об'єктів нерухомості, призначених для майбутнього інвестування. На цьому етапі вважається важливою увага і відповідальна робота задля можливості втримання зацікавленості інвесторів та збереження їх згоди щодо подальшої співпраці на певних територіях з конкретними об'єктами інвестування.

Висновки до розділу 1

1. Забезпечення стабільного економічного розвитку країни можуть забезпечити власні фінансові ресурси, а також залучений іноземний капітал. Підвищення рівня інвестиційної привабливості нашої країни представляє справжній виклик та важливе завдання та для керівництва країни, економістів, підприємців та всіх зацікавлених сторін. Діяльність із залучення інвестицій представляє собою дієвий інструмент, який сприяє економічним та соціальним змінам у нашому суспільстві. Залучені інвестиції можуть справляти позитивний вплив на розширення та розвиток економічної діяльності, промисловості, соціальної сфери нашої країни, підвищувати їх ефективність та конкурентоспроможність України взагалі.

2. Залучений іноземний капітал має позитивний вплив на економічну ситуацію всіх районів, областей, міст та містечок, відбуваються зміни в структурах виробництв, а також в інфраструктурах. В результаті відбуваються

позитивні зміни на ринку капіталів та трудових ресурсів. Успішна економічна діяльність та її позитивний результат відбувається також при умові, якщо діяльність органів державної та місцевої влади, а також органи самоуправління на місцях є активною та скоординованою. Інвестований капітал є дієвим інструментом, що допомагає та удосконалює діяльність малого, середнього та великого бізнесу. Керуючи процесом із залучення інвестування необхідним елементом є звернення до досліджень деталей та нюансів національної економіки, а також слабких сторін, що можуть перешкоджати успіхові даного процесу.

3. Під час проведення заходів щодо залучення іноземних інвестицій органи влади регіонального та місцевого рівнів мають діяти відповідно до встановленого порядку та дотримуватися певних етапів. На цих етапах які проводиться аналіз, планується економічний розвиток та бажаний рівень добробуту; формується сприятливий клімат для бізнесу та інвестицій; створюються інституційні та законодавча бази, що в майбутньому полегшуватимуть залучення іноземного капіталу; плануються та формуються інвестиційні пропозиції майбутніх продуктів; плануються та починають реалізовуватися ефективні маркетингові стратегії; відбувається пошук конкретного інвестора; інвестори мають отримувати супровід та постійну підтримку на кожному етапі процесу інвестування.

4. Проаналізувавши успішні світові практики з залучення інвестицій, можна зробити висновок про те, що спеціалісти високого рівня з успішним досвідом інвестування, персональні інвестиційні менеджери, надані інвесторам задля супроводу та підтримки в усьому інвестиційному процесі, є необхідними для інвестора. Дані спеціалісти надають спеціалізовані практичні рекомендації, їх активна діяльність спроможна покращити інвестиційний клімат країни. Дані персональні інвестиційні менеджери мають зворотні зв'язки з керівництвом країни, маючи практичний багатий досвід, вони в змозі надавати рекомендації щодо змін, які відбуваються, прийняття чи скасування правових та нормативних актів, законів та положень.

5. Персональні менеджери для інвесторів, як вітчизняних, так і іноземних, мають добре знати сучасну правову та нормативну бази, що регулюють та регламентують процеси залучення та прийняття закордонних і вітчизняних інвестицій в економіку України. Крім того, персональні менеджери мають добре розуміти та використовувати всі необхідні інструменти, що застосовують щодня на практиці при підготовці та при залученні інвестиційних коштів та при супроводі проектів, пов'язаних з інвестуванням. Важливим є вміння правильно оформлювати та заповнювати всі стандартні форми та необхідні документи, до переліку яких також входить анкета про збір інформації, та яка враховується при підготовці інвестиційної пропозиції, всі необхідні документи мають бути оформлені згідно міжнародних стандартів фінансової звітності та інших міжнародних стандартів.

6. Залучені іноземні інвестиції можуть мати різний вигляд. Це можуть бути прямі іноземні інвестиції. Організація економічного співробітництва та розвитку визначає прямі іноземні інвестиції як міжнародне інвестування, яке є реалізоване резидентом одної країни (який є прямим інвестором), щоб реалізувати на довгий термін його зацікавленість у окремих підприємствах (ці підприємства виступають реципієнтами прямих інвестицій), та які є резидентами іншої країни.

7. Прямі іноземні інвестиції, що є залученими в компанію чи на підприємство, мають обумовити участь інвесторів в управлінні компанією чи підприємством. В даному разі інвестори мають в своєму володінні матеріальні активи підприємства. Такі активи включають обладнання, споруди, техніку, нерухомість, транспорт та інше. Якщо в країні погіршуються зміни інвестиційних умов, ці активи не можуть бути легко проданими, а інвестиції виведеними з підприємства, компанії та країни. Тобто в разі здійснення інвестором прямих іноземних інвестицій в підприємства чи компанії, він зацікавлений в провадженні успішної довготермінової роботи цього міжнародного бізнесу і не є зацікавленим вивести інвестицій з компанії чи

підприємства за будь-якої слушної нагоди.

8. Якщо українські підприємці обдумують ідею залучення іноземних інвестицій на довгий термін, вони можуть обирати даний варіант інвестицій. Даний тип інвестицій позитивно впливає на підвищення інвестиційної привабливості нашої країни. Як говорилося вище, за рахунок прямого іноземного інвестування приватні та державні компанії та підприємства мають змогу отримувати фінансові ресурси на розвиток та подальшу їх успішну діяльність. Економіка країни має змогу розвиватися та ставати стабільнішою. В результаті чого підвищується роль іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України.

9. Надходження іноземного інвестування в економіку України створює початок формування сприятливіших умов для субпідрядних компаній та організацій, постачальників на місці. Для покращення циклів виробництв та скорочення транспортних витрат іноземні інвестори зацікавлені в використанні якісної продукції місцевих постачальників.

10. Перед початком праці з пошуку іноземного інвестора, важливо усвідомлювати відмінності та особливості різних типів інвесторів, оформити та встановити ясні пріоритети в майбутній діяльності, що в подальшому сприятимуть підвищенню ролі та місця іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України. Важливе завдання є прорахунок та активне користування тими обмеженими грошовими ресурсами, які є в наявності, та тими грошовими коштами, які є виділеними для заходів, що є спрямованими з метою залучити іноземні інвестиції. Вважається, що для національних економік найбільш оптимальним є прикладання зусиль з метою знаходження та залучення стратегічного інвестора, що буде працювати в пошуку ефективності.

11. Під час всіх цих процесів важлива роль відводиться високому рівню професіоналізму працівників місцевих підприємств та компаній, органів державної та місцевої влади та місцевого самоврядування, а також спеціалізованих агенцій, які працюють в напрямку залучення іноземного

інвестування. Злагоджена, чітка, швидка та якісна робота яких справляє великого позитивного впливу на інвесторів, які є представниками різних країн. Злагожені дії всіх залучених сторін також допоможуть викликати зацікавленість потенційного майбутнього інвестора, втримати його інтерес в майбутній праці саме на даній території з об'єктами та командою професіоналів. Всі перелічені вище фактори, а також інші, що є не менш важливі, відіграють велику роль в проведенні процесу з залучення іноземних інвестицій та утриманні іноземного інвестора надалі працювати в нашій країні. Адже чим більше реалізовується інвестиційних проектів на території України, тим більшими та вагомими будуть роль та місце іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ ТА МІСЦЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

2.1. Аналіз ситуації з інвестиційною діяльністю в Україні

Сьогодні відбувається реформування фінансового сектору, фінансовий ринок активно розвивається, створюються відповідні інституції та установи. В результаті глобалізації значною мірою зростають обсяги міжнародної міграції капіталу. Ці фактори підкреслюють необхідність покращення інвестиційного клімату та підвищення інвестиційної привабливості національної економіки України.

В наші дні до України міжнародні інвестиції надходять із різних країн, цей процес позитивно впливає як на розвиток національної економіки взагалі, так і на розвиток конкретних напрямків української промисловості, та дає позитивні сигнали на зміну стану економіки нашої країни на краще в майбутньому.

Американська торговельна палата в Україні [11] публікує щорічний звіт щодо інвестиційної привабливості України та визначила перелік сфер, що належать до найбільш перспективних та регульованих для залучення інвестицій, а також основні ризики, що їх стримують. Серед ризиків можна вказати на, насамперед, низькі темпи реформ, недостатній захист прав іноземних інвесторів в Україні, недосконалість законодавчої бази, корупцію. Адже для потенційних інвесторів першочерговим у здійсненні рішення щодо інвестиційних вкладів є захист власних інтересів, належна підтримка з боку держави, а також мінімізація ризиків – фінансових, політичних, правових, екологічних та ін. [8]. Подолання цих та інших негативних явищ, які мають місце в законодавчій базі та в економіці нашої країни є пріоритетним завданням керівництва нашої країни за допомогою всіх небайдужих і активних

громадян. На Рис. 2 ми бачимо, що найпривабливішою сферою для інвестування в Україні є сільське господарство. А це не є позитивним показником для країни з великим потенціалом технічних, промислових та людських ресурсів, в суспільстві з великим відсотком людей з вищою освітою. Ми можемо побачити, що Україна є привабливою для іноземних інвесторів, але керівництво та громадяни країни мають докласти певних зусиль для покращення ситуації в інвестиційній сфері та підвищення інвестиційної привабливості національної економіки нашої країни.

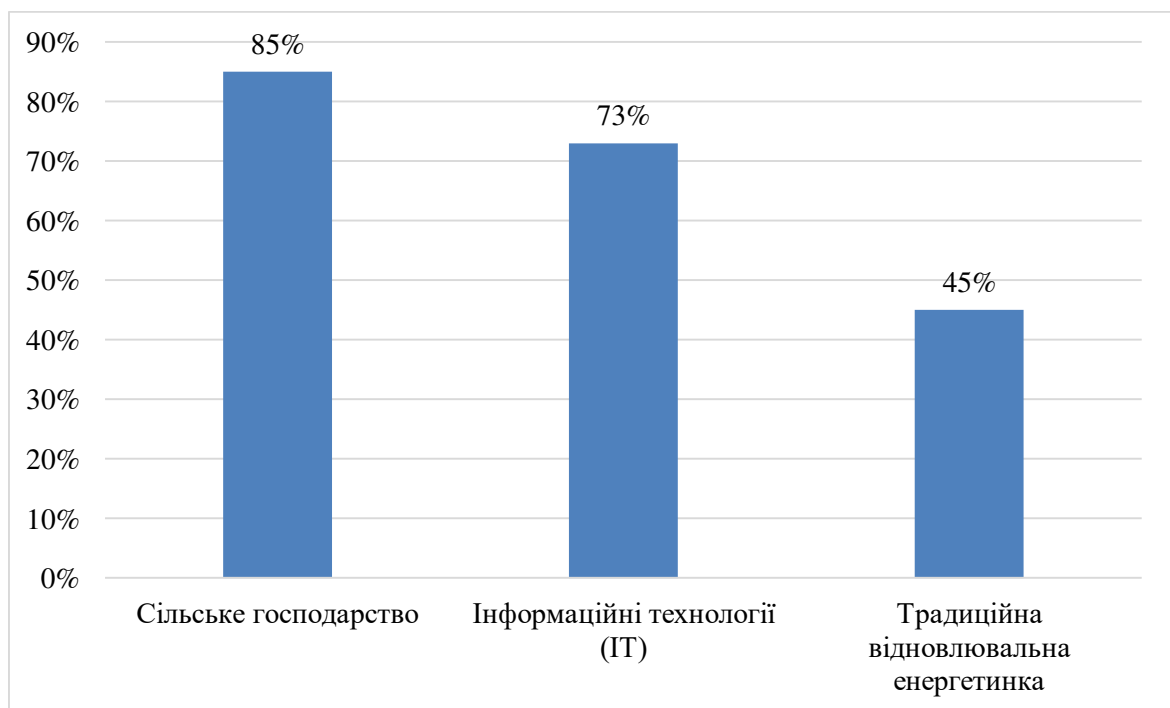

Рис. 2.1. Топ-3 найбільш привабливих для інвестицій галузей

Джерело - Огляд економіки України 2020 [12].

Прямі іноземні інвестиції (скорочено ПІІ, англійською Foreign direct investment, скорочено FDI), які надходять в економіку нашої країни, є довгостроковими вкладеннями фінансових коштів, що здійснюють компанії, які не є резидентами нашої країни. Це може робитися з ціллю організації, реорганізації, створення чи будівництва компанії або підприємства. Зазвичай прямі іноземні інвестиції розраховуються в мільйонах доларів США. Прямі іноземні інвестиції є найбільш бажаною формою капіталовкладення для економік, які розвиваються, завдяки тому, що інвестування такого виду дає

зможу реалізувати великі за обсягом проекти. Разом з прямими іноземними інвестиціями до країни, що є реципієнтом цього виду інвестицій, залучаються нові та інноваційні технології, впроваджуються нові види практик з корпоративного управління, керівництва підрозділами, та інше.

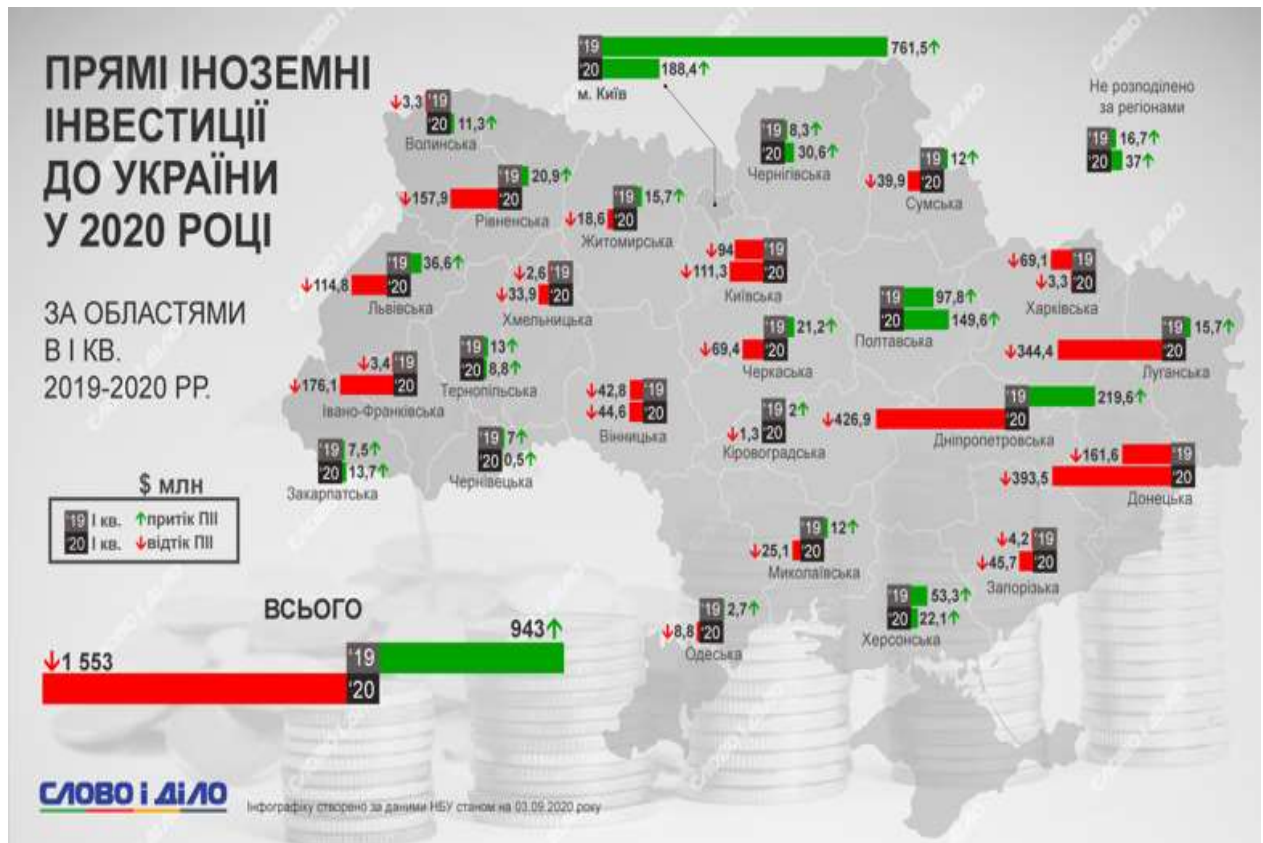

Рис. 2.2. Прямі іноземні інвестиції до України в 2020 р.

Джерело: Газета «Слово і Діло» [13]

З наведеного вище рисунку ми бачимо, що згідно поданої інформації по регіонах, в 2020 році найбільший відхід іноземного інвестування спостерігався в Донецькій, Дніпропетровській та Луганській областях. Надходили ж іноземні інвестиції в інвестиційні проекти, які реалізуються в Херсонській, Волинській, Чернігівській областях та в Києві.

Сьогодні в Україні ми можемо спостерігати негативну тенденцію стосовно прямих іноземних інвестицій. Для прикладу, в 1-му кварталі 2019 р. було помітне збільшення інвестицій в розмірі 943 млн. доларів США, в 1-му кварталі 2020 інвестиції зменшилися на суму приблизно 1,6 млрд. доларів США. Національний банк України пояснює ситуацію з відтоком іноземних

інвестицій тим фактом того, що були вилучені реінвестовані доходи компаній і підприємств реального сектору економіки [13].

2.2. Аналіз удосконалення шляхів підвищення ролі та місця іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України

Необхідний обсяг грошей може бути залучений із внутрішніх та з зовнішніх джерел для стабільного соціального та економічного розвитку України. Залучений інвестиційний капітал сприяє тому, щоб створювалися нові робочі місця, організовувалися нові організації та підприємства комерційного та соціального характеру. За умов, що їх діяльність буде успішною та при сприятливій нормативній базі країни має збільшитися надходження податків в місцеві бюджети, а також збільшується фінансування економічних та соціальних заходів. Як наслідок, діяльність підприємців різних рівнів в різних сферах розвивається успішно. За цих умов підприємницька діяльність розвивається стабільно навіть якщо брати до уваги циклічний розвиток макро- та мікроекономіки.

Залучений іноземний капітал має позитивний вплив на економічну ситуацію всіх районів, областей, міст та містечок, відбуваються зміни в структурах виробництв, а також в інфраструктурах. В результаті відбуваються позитивні зміни на ринку капіталів та трудових ресурсів. Успішна економічна діяльність та її позитивний результат відбувається також при умові, якщо діяльність органів державної та місцевої влади, а також органи самоуправління на місцях є активною та скоординованою. Інвестований капітал є дієвим інструментом, що допомагає та удосконалює діяльність малого, середнього та великого бізнесу. Керуючи процесом із залучення інвестування необхідним елементом є звернення до досліджень деталей та нюансів національної економіки, а також слабких сторін, що можуть перешкоджати успіхові даного процесу. Спираючись великою мірою на власний досвід, бажаним є ознайомлення та аналіз найкращих світових

практик залучення іноземного інвестування, консультування та рекомендації висококваліфікованих спеціалістів, які є теоретиками та практиками, все це має пристосовуватися та відповідати українським реаліям. Поради кваліфікованих спеціалістів, майбутнє правильне застосування цих порад сприяють тому, що вітчизняні та закордонні інвестори, українські представники об'єктів інвестування мають змогу ефективного використання залучених інвестиційних коштів, якщо є ситуація з обмеженими чи недостатніми фінансовими ресурсами, обмеженим чи недостатнім фінансуванням різних підприємств та заходів із державних та місцевих бюджетів, які підтримують економічний та соціальний розвиток нашої країни.

Планування є важливим та необхідним процесом для досягнення успіху в інвестиційної діяльності. Ясно сформовані, обґрунтовані цілі та елементи стратегії розвитку економічної та соціальної сфер українських міст, містечок, сіл та селищ, детально розроблені програми стосовно залучення іноземного інвестування, сприятимуть тому, що будуть встановлюватись чіткі пріоритети, відбуватиметься подальша системна діяльність, існуючі та надані ресурс будуть використовуватись максимально правильно.

Сьогодні спостерігається тенденція підвищення показників нашої країни в деяких міжнародних рейтингах. Якщо брати до уваги той факт, що наша країна перебуває в кризовій ситуації через пандемію коронавірусу, війну на сході країни, падіння рівня економічної діяльності та інші фактори, маємо багато можливостей для соціального та економічного розвитку нашої країни. Також важливим є вивчення досвіду успішних компаній та організацій, які, відповідно до існуючих законів та правил, змогли залучити та правильно використати інвестиційний капітал.

Залучений капітал надходить в столицю країни та інші великі та невеликі міста та містечка, регіони, райони, області, селища та села країни. Важливим сучасним завданням та викликом для керівників різних місцевостей є створити привабливий інвестиційний клімат у великих та маленьких містах та селах України. Важливим є здобуття необхідних знань та практичних

навичок, щоб мати можливість формувати привабливі інвестиційні пропозиції для іноземних інвесторів, щоб запрошувати до своїх територій різні транснаціональні корпорації, що готові до виробництва високоякісної конкурентної продукції, яка буде відповідати міжнародним стандартам, мати високу додану вартість, та буде експортуватися до інших країн. Ці фактори сукупно великою мірою мають відношення до підвищення добробуту громадян України та прискорення розвитку економіки нашої країни.

Українські органи державної влади та місцевого самоврядування мають можливість використовувати внутрішні та зовнішні ресурси під час їх діяльності, щоб прискорити економічний розвиток місцевостей, в яких вони живуть та працюють, подолати бідність, підвищити рівень благополуччя громадян. Пряме іноземне інвестування являє собою ефективний ресурс, що може вплинути на економічне зростання та добробут українців. Одним з різновидів прямого іноземного інвестування є транснаціональні корпорації та компанії, так звані ТНК, які розміщують свої виробничі потужності в країнах, які являються реципієнтами іноземного інвестування, та на територіях яких провадять господарську діяльність ці корпорації. Сьогодні, коли економіка глобалізується, кордони між країнами майже відсутні, транснаціональні корпорації працюють майже у всіх країнах світу, де умови для їх господарської діяльності є прийнятними, та де є наявний доступ до нових ринків збуту для продукції, виробленої ними, є причинами та перевагами, крім інших, чому транснаціональні корпорації розміщують за кордоном виробничі потужності, це також дає можливість підвищити рівень прибутковості виробництв, скоротити операційні та інші витрати, чималу економію на зарплатні місцевих працівників. Для українських же селищ та міст це надає нових можливостей задля економічного росту та залучення закордонного інвестування. Як результат, на місцях з'являється можливість появи нових виробничих потужностей, створення нових робочих місць, розвитку експорту виробленої в нашій країні продукції. Інвестиції є потужним фактором, що прискорює економічний розвиток України. Різні регіони та країни світу

конкурують за залучення інвестування на свої території [30].

Згідно з інформацією, яка розміщена на сайті Національного банку України, та як бачимо з таблиці, наведеній вище, на 30 червня 2020 р. сумарні прямі іноземні інвестиції в українську економіку дорівнювали 50,311 млрд. доларів США. Інструменти участі в капіталі з них становили 38,053 млрд. доларів США, боргові інструменти становили 12,258 млрд. доларів США [14].

Згідно даних НБУ, найбільший іноземний інвестор в тому році був Кіпр. 15,494 млрд. доларів США інвестували в українську економіку компанії, які є зареєстрованими на Кіпрі [14].

Таблиця 2.1

Топ-20 країн за прямими іноземними інвестиціями в 2020 р.

Топ-20 країн за ПІІ в Україну на 30.06.2020		
	Країна	млн доларів
1	Кіпр	15 494
2	Нідерланди	10 261
3	Швейцарія	3 083
4	Сполучене Королівство Великої Британії	3 054
5	Німеччина	2 316
6	Австрія	1 728
7	Люксембург	1 236
8	Франція	1 095
9	Російська Федерація	1 050
10	Польща	826
11	США	809
12	Британські Віргінські Острови	626
13	Швеція	570
14	Туреччина	484
15	Угорщина	367
16	Сингапур	354
17	Італія	344
18	Литва	246
19	Панама	225
20	Данія	220
	Усього	50 311
	Довідково:	
	Країни ЄС	35 897
	Дані НБУ	

Джерело: *Finance.ua* [15]

Друге місце посідають Нідерланди, вони інвестували 10,261 млрд. доларів США. Третьою країною, яка здійснювала іноземне інвестування в нашу країну, є Швейцарія, вона інвестувала в економіку України 3,083 млрд. доларів США. 1,050 млрд. доларів США вклали в економіку нашої країни компанії, що знаходяться в РФ. Росія, займаючи 9 місце, випередила Польщу, яка вклала 826 млн. доларів США, та США, які інвестували в нашу економіку 809 млн. доларів США. З країн ЄС надійшли 2/3 інвестицій, тобто 35,897 млрд. доларів США.

В кінці червня 2020 р. Національний банк України опублікував інформацію щодо прямих іноземних інвестицій в 1-му кварталі 2020 р, із зафіксованим чистим відтоком в сумі 1,6 млрд. доларів США. Також повідомлялося, що Національний банк України провів вдосконалення розрахунків статистик прямих іноземних інвестицій відповідно до міжнародних стандартів. Починаючи з 2020 р. в облік прямих іноземних інвестицій враховуються реінвестовані доходи нефінансових компаній та корпорацій, також додатково удосконалили статистику запасів прямих іноземних інвестицій [15].

Дані Державної служби статистики України говорять про те, що прямими іноземними інвестиціями є інвестиції, що забезпечують право інвесторами брати участь в управлінні підприємствами чи компаніями, та що складають не менш, ніж 10% статутного капіталу компаній чи підприємств, із урахуванням внесків до статутного фонду спільних підприємств. Форма участі інвесторів у статутних капіталах пов'язана із організаційно-правовою формою даних компаній та підприємств, до яких скеровуються пряме іноземне інвестування, та з формами їх власності [16]. Якщо підприємства, компанії чи фізичні особи – нерезиденти України інвестують фінансові ресурси в інвестиційні об'єкти на території України, щоб в подальшому провадити господарську діяльність та брати участь в управлінні суб'єктами із залученим інвестуванням, то такі фізичні особи, підприємства чи компанії, що є нерезидентами України, являються іноземними інвесторами, а фінансові

ресурси, залучені ними в об'єкти на території України, є прямим іноземним інвестуванням [17].

Якщо закордонна компанія, що не є резидентом України, має намір інвестувати фінансові ресурси як інвестиції в потенційні об'єкти інвестування на території України, щоб в майбутньому провадити господарську діяльність та брати участь в управлінні даними об'єктами інвестування, дана іноземна компанія виступає як іноземний інвестор, а українська компанія чи підприємство, до яких надходять інвестовані кошти, виступає як суб'єкт інвестування, інвестовані ж грошові ресурси є прямими іноземними інвестиціями [17].

2.3. Аналіз реалізації шляхів підвищення ролі та місця іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України

Також Американська торговельна палата в Україні проводила опитування щодо бізнес клімату в Україні, результати якого приведені на рис. 2.3 [11]. Учасниками були 110 топ-менеджерів компаній. Ось які були отримані результати:

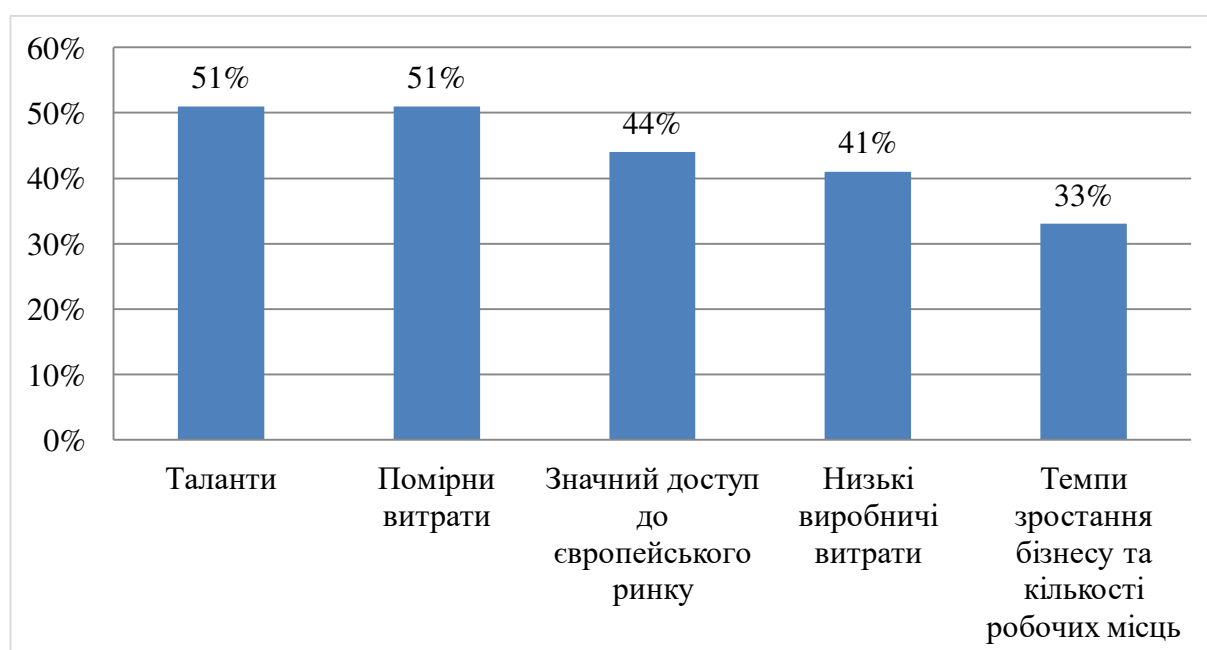

Рис. 2.3. П'ять найбільш привабливих характеристик України для інвесторів
Джерело - Огляд економіки України 2020 [12].

Результати опитування свідчать про те, що наша країна має значний потенціал для залучення іноземних інвестицій. Для того щоб підвищити інвестиційну привабливість національної економіки, ми можемо користатися наданими даними опитувань, робити висновки та використовувати переваги, що існують в різних сферах економічної діяльності національної економіки.

Недостатній національний капітал та потреба в проведенні реструктуризації компаній та підприємств, необхідність скорочення технологічного відставання та розриву, ці питання є актуальними та підкреслюють роль та місце іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України. На протязі всіх років незалежності нашої країни одне з важливих і пріоритетних завдань для керівництва країни в напрямку економічного розвитку була діяльність, спрямована на залучення довгострокового іноземного інвестування, а також його правильного розміщення. Протягом всіх цих років приймалися численні офіційні документи, що регулюють дану сферу. Однак в наш час ситуація не є оптимістичною, ми можемо бачити, що багато західних великих інвесторів не розглядають Україну взагалі або проявляють обережне відношення до економіки нашої країни, надаючи перевагу більш спокійному спостереганню та очікуванню, ніж активним діям.

Всім зацікавленим особами відомо, що в економіка нашої країни має багато переваг, які роблять привабливими діяльність зі залучення іноземного капіталу. Наша країна володіє великим ємким внутрішнім ринком, на якому в деяких галузях слабка чи взагалі відсутня конкуренція, та з чисельними товарними пропозиціями. Завдяки вигідному географічному розташуванню, маючи наявними всі основні транспортні шляхи, що ведуть як до Азії, так і до Європи, ми маємо змогу будувати та розширювати інвестиційні зв'язки майже зі всіма країнами світу. Наявність відносно дешевої, але в той же час кваліфікованої робочої сили робить економіку вигідним місцем для розташування транснаціональних корпорацій. Ми можемо пишатися нашим наявним науковим потенціалом, завдяки якому розробляються та

впроваджуються в підприємство інноваційні технології. Також Україна є територією з достатньо розвиненою інфраструктурою, яка включає порти, мости, летовища, склади, системи зв'язку, зручні засоби водопостачання та інші важливі та необхідні умови для успішної інвестиційної діяльності.

Однак сумарний обсяг іноземного інвестування, один з показників, які відображають ступені інтегрованості нашої країни в світове економічне господарство, її зовнішньоекономічні зв'язки та зусилля створити відкриту, експортно орієнтовану модель економіки. За цим показником Україна великою мірою відстає від багатьох країн з перехідною економікою. Причиною того, що великі бізнесмени не поспішають вкладати кошти в українську економіку, серед інших, є світова економічна та фінансова криза, яка відбулася в 2008 та 2009 роках, війна з Росією на сході України, яка розпочалася 2014 року. Ці факти, разом із іншими, справили негативний вплив на сприйняття економіки нашої країни іноземними інвесторами, які сумніваються в майбутніх перспективах та результатах інвестиційної діяльності та безпечності вкладати фінансові активи в нашу економіку. Враховуючи ці факти, потенційні закордонні інвестори, навіть якщо раніше вони планували інвестувати в українську економіку, скоректували свої плани. В результаті цього надходження коштів в нашу економіку скоротилося, та навіть відбувся відтік іноземних капіталів в деякі періоди. Тож насущним завданням є не тільки намагатися активно залучати іноземне інвестування на наші території, але хоча б в тримати вже існуючих закордонних інвесторів та переконати їх і надалі працювати в Україні та не виводити кошти з нашої економіки за кордон.

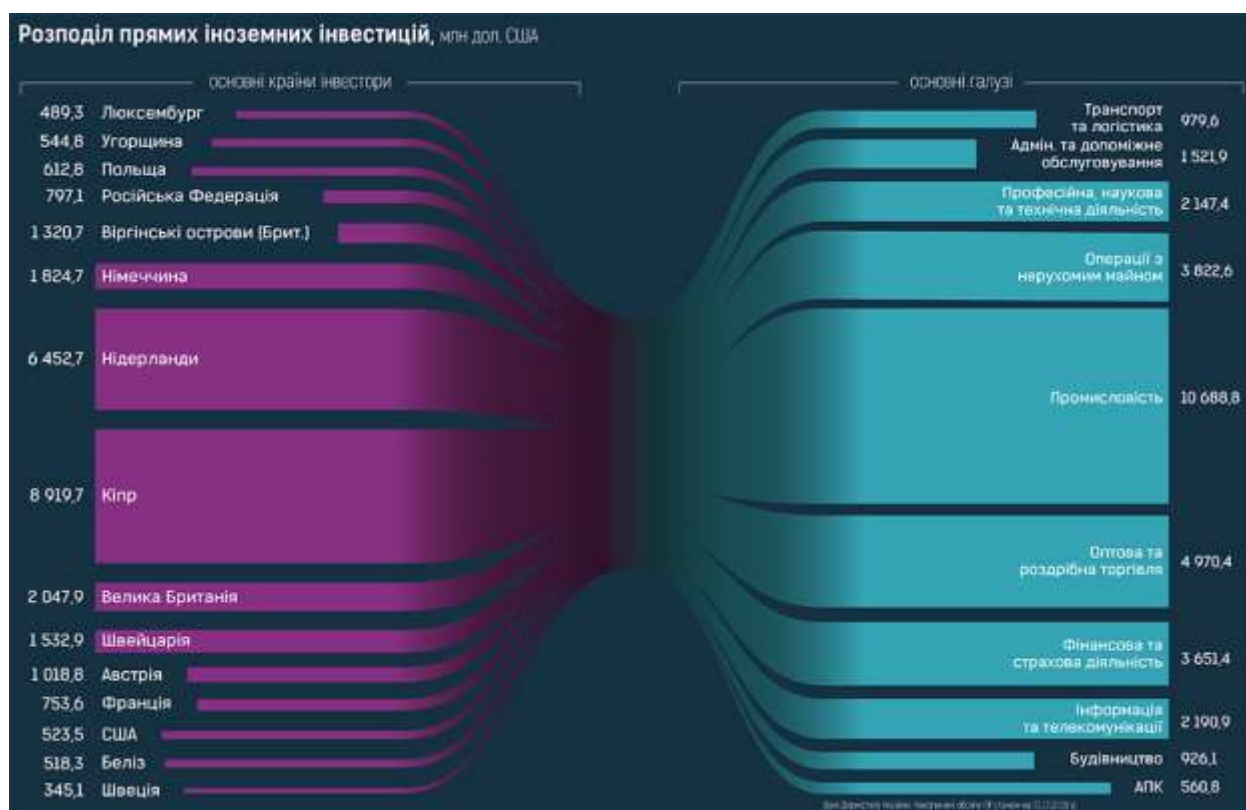

Рис. 2.4. Розподіл прямих іноземних інвестицій

Джерело: Розумков Центр [18]

Процес залучення іноземних інвестицій в Україну відбувається з певними особливостями. Вже багато років поспіль більша частина іноземного інвестування приходить з невеликої кількості країн. Цей факт свідчить про те, що країни-експортери прямих іноземних інвестицій географічно диверсифіковані в незначній мірі. Також в Україні прямі іноземні інвестиції представлені в двох групах капіталу: це той капітал, яким володіють безпосередньо іноземні резиденти, та той капітал, який контролюють іноземні компанії резидентів нашої країни. Тобто це є український капітал, який був виведений раніше з України в офшорні зони. Із загального числа країн, які є експортерами прямих іноземних інвестицій в національну економіку нашої країни, з країн світу з розвинутою економікою в Україну надходить відносно невелика частка прямого іноземного інвестування. В той же час значна кількість іноземного капіталу надходить з офшорних зон. Таким чином, офшорне інвестування витісняє з нашої національної економіки капітал, який надходить з країн з розвинутою економікою, та забезпечує тільки наявність

кількісних, а не якісних показників, що свідчать про приріст надходження прямих іноземних інвестицій в українську економіку.

Структура іноземних інвесторів, які займаються розміщенням своїх капіталів у різних країнах з розвинутою економікою відрізняється від сучасної географічної структури іноземних інвесторів, присутніх в Україні. Але для нашої національної економіки важливим є інвестування саме з тієї країни, що має великий технологічний потенціал та є технологічним лідером, спеціалізується у виробництві ряду товарів, що мають високу додану вартість, тобто з країн, що є членами Європейської Зони, як то Німеччина, Франція, Італія, та з таких технологічно розвинутих країн, як США та Японія.

Іноземні інвестори, які залучають інвестування в українську економіку, мають різні галузеві пріоритети. Тож сьогодні пряме іноземне інвестування є присутнім майже у всіх галузях національної економіки. В той же час можна відмітити, що більша частка іноземних інвесторів, які працюють на українському ринку, надають перевагу переробній промисловості, оптовій та роздрібній торгівлі, тобто тим сферам, де є можливість для швидкої появи нових видів товарів, швидкої зміни асортименту, швидкої окупності витрат та наявності невисоких комерційних ризиків. Також популярністю користуються ті галузі, в яких не потребуються довгострокові капіталовкладення та не застосовуються нові технології. Ці вимоги відповідають сектору нерухомості та фінансовому сектору.

Не зважаючи на той факт, що іноземні інвестиції здебільше залучають економічні галузі з високими прибутками, все ж таки за їх допомогою позиції України не зміцнюються на світовому глобальному ринку. Якщо до фінансового сектору надходить понадміру прямих іноземних інвестицій, відбувається наповнення фінансової системи, з'являються обігові кошти, що допомагають створювати стабільність та ліквідність фінансовій системі нашої країни. Водночас відбувається створення підстав для того, щоб національна економіка розвивалася екстенсивно. За такої структури прямих іноземних інвестицій економіці нашій країні не вдається повне інтегрування в

глобальний ланцюг, в яких створюється додана вартість. Це також є причиною, яка пояснює, чому є таким низьким відсоток експорту українських продуктів високих технологій серед інших країн всього світу та складає 7,2 відсотків всього українського промислового експорту. Ми спостерігаємо той факт, що рівень залучених прямих іноземних інвестицій не відповідає та не задовольняє потреби економічної модернізації, розвитку українського експорту продуктів високих технологій, а це в свою чергу впливає на те, що на світовому ринку закріплюється сировинна спеціалізація національної економіки [19].

В першу чергу залучене пряме іноземне інвестування позитивно впливає на стійкий, стабільний та збалансований розвиток, структурну модернізацію української економіки, підвищення рівня конкурентоздатності національної економіки на глобалізованому ринку світу. Зважаючи на це, пріоритет мають прямі іноземні інвестиції, які забезпечують ріст та розвиток наукоємних, високотехнологічних виробництв та компаній, які можуть справляти вплив на розширення потенціалу експорту українських товарів та поширення конкурентоздатності української продукції на світовому ринку [18].

Висновки до розділу 2

1. Сьогодні відбувається реформування фінансового сектору, фінансовий ринок активно розвивається, створюються відповідні інституції та установи. В результаті глобалізації значною мірою зростають обсяги міжнародної міграції капіталу. Ці фактори підкреслюють необхідність покращення інвестиційного клімату та підвищення інвестиційної привабливості національної економіки України. В наші дні до України міжнародні інвестиції надходять із різних країн, цей процес позитивно впливає як на розвиток національної економіки взагалі, так і на розвиток конкретних напрямків української промисловості, та дає позитивні сигнали на зміну стану економіки нашої країни на краще в майбутньому.

2. Прямі іноземні інвестиції (скорочено ПІІ, англійською Foreign direct investment, скорочено FDI), які надходять в економіку нашої країни, є довгостроковими вкладеннями фінансових коштів, що здійснюють компанії, які не є резидентами нашої країни. Це може робитися з ціллю організації, реорганізації, створення чи будівництва компанії або підприємства. Зазвичай прямі іноземні інвестиції розраховуються в мільйонах доларів США. Пряме іноземне інвестування є найбільш бажаною формою капіталовкладення для економік, які розвиваються, завдяки тому, що інвестування такого виду дає змогу реалізувати великі за обсягом проекти. Разом з прямими іноземними інвестиціями до країни, що є реципієнтом цього виду інвестицій, залучаються нові та інноваційні технології, впроваджуються нові види практик з корпоративного управління, керівництва підрозділами, та інше.

3. Необхідний обсяг грошей може бути залучений із внутрішніх та з зовнішніх джерел для стабільного соціального та економічного розвитку України. Залучений інвестиційний капітал сприяє тому, щоб створювалися нові робочі місця, організовувалися нові організації та підприємства комерційного та соціального характеру. За умов, що їх діяльність буде успішною та при сприятливій нормативній базі країни має збільшитися надходження податків в місцеві бюджети, а також збільшується фінансування економічних та соціальних заходів. Як наслідок, діяльність підприємців різних рівнів в різних сферах розвивається успішно. За цих умов підприємницька діяльність розвивається стабільно навіть якщо брати до уваги циклічний розвиток макро- та мікроекономіки.

4. Сьогодні спостерігається тенденція підвищення показників нашої країни в деяких міжнародних рейтингах. Якщо брати до уваги той факт, що наша країна перебуває в кризовій ситуації через пандемію коронавірусу, війну на сході країни, падіння рівня економічної діяльності та інші фактори, маємо багато можливостей для соціального та економічного розвитку нашої країни. Також важливим є вивчення досвіду успішних компаній та організацій, які, відповідно до існуючих законів та правил, змогли залучити та правильно

використати інвестиційний капітал.

5. Українські органи державної влади та місцевого самоврядування мають можливість використовувати внутрішні та зовнішні ресурси під час їх діяльності, щоб прискорити економічний розвиток місцевостей, в яких вони живуть та працюють, подолати бідність, підвищити рівень благополуччя громадян. Пряме іноземне інвестування являє собою ефективний ресурс, що може вплинути на економічне зростання та добробут українців. Одним з різновидів прямого іноземного інвестування є транснаціональні корпорації та компанії, так звані ТНК, які розміщують свої виробничі потужності в країнах, які являються реципієнтами іноземного інвестування, та на територіях яких провадять господарську діяльність ці корпорації.

6. Не зважаючи на той факт, що іноземні інвестиції здебільше залучають економічні галузі з високими прибутками, все ж таки за їх допомогою позиції України не зміцнюються на світовому глобальному ринку. Якщо до фінансового сектору надходить понадміру прямих іноземних інвестицій, відбувається наповнення фінансової системи, з'являються обігові кошти, що допомагають створювати стабільність та ліквідність фінансовій системі нашої країни. Водночас відбувається створення підстав для того, щоб національна економіка розвивалася екстенсивно. За такої структури прямих іноземних інвестицій економіці нашій країні не вдається повне інтегрування в глобальний ланцюг, в яких створюється додана вартість. Це також є причиною, яка пояснює, чому є таким низьким відсоток експорту українських продуктів високих технологій серед інших країн всього світу та складає 7,2 відсотки всього українського промислового експорту.

7. В першу чергу залучене пряме іноземне інвестування позитивно впливає на стійкий, стабільний та збалансований розвиток, структурну модернізацію української економіки, підвищення рівня конкурентоздатності національної економіки на глобалізованому ринку світу. Зважаючи на це, пріоритет мають прямі іноземні інвестиції, які забезпечують ріст та розвиток наукоємних, високотехнологічних виробництв та компаній, які можуть

справляти вплив на розширення потенціалу експорту українських товарів та поширення конкурентоздатності української продукції на світовому ринку.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ ТА МІСЦЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

3.1. Аналіз існуючого законодавства в сфері інвестування та пропозиції внесення змін задля підвищення ролі та місця іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України

Важливо не нехтувати напрацьованими, вже існуючими зв'язками в українській економіці в традиційних сферах, в які іноземні інвестори вже вклали раніше фінансові ресурси. Серед цих галузей можна назвати харчову та хімічну промисловість, металургію, машинобудування, галузь виробництва матеріалів для будування та сферу сільського господарства. Все ж таки існуюча ситуація сфери залучення іноземних інвестицій сьогодні не вийшла на необхідний відтворювальний рівень, який виступає в ролі маркера політики з іноземного інвестування, яку проводить наша країна. В нашій ситуації необхідною є швидка зміна тактики залучення прямих іноземних інвестицій та вживати активні заходи для досягнення успіху в цій діяльності, та ні в якому разі не зволікати та не очікувати, поки іноземні інвестори самі почнуть виявляти їх інтерес вкладати кошти в економіку нашої країни.

Кожного року керівництво України озвучують тези щодо необхідності реформування та наміри формувати привабливий інвестиційний клімат в нашій країні. Не зважаючи на те, що багато вже зроблено та праця продовжується, що стосується практичних кроків в цій сфері, то хотілося б реформи здійснювалися в ще більш прискореному темпі. Адже щодо інвестиційної привабливості країни, то на неї майже завжди вплив мають неекономічні чинники.

Для прикладу розглянемо дані, приведені в Таблиці 5, які відображають рівень надходження прямих закордонних інвестицій до Харківської області.

Таблиця 3.1

Прямі інвестиції (акціонерний капітал) з країн світу в Харківській області за видами економічної діяльності (за найбільшими обсягами) (щоквартальна інформація) у 2019 році (тис.дол. США)*

	Обсяги інвестицій на	
	01.01.2019	31.12.2019
Кіпр	292214,9	360367,8
у тому числі		
Фінансова та страхова діяльність	114326,1	114759,8
Промисловість	73793,0	72042,4
з неї		
переробна промисловість	72602,5	70708,2
Операції з нерухомим майном	53478,8	66531,3
Сільське, лісове та рибне господарство	4367,8	55961,6
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	25788,6	28884,1
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	10431,9	11668,5
Велика Британія	83420,7	84730,2
у тому числі		
Промисловість	46546,1	46112,3
з неї		
переробна промисловість	46535,7	46111,2
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	20648,6	20726,8
Операції з нерухомим майном	9007,1	9191,7
Фінансова та страхова діяльність	к	к
Нідерланди	52852,4	82415,8
у тому числі		
Промисловість	42141,3	70971,5
переробна промисловість	42141,3	70971,5
Сільське, лісове та рибне господарство	к	к
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	2903,4	2785,5
Віргінські Острови (Брит.)	47284,6	51613,8
у тому числі		

Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	к	к
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	к	к
Операції з нерухомим майном	9024,5	9464,7
Промисловість	2863,8	3209,4
з неї		
переробна промисловість	к	к
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	1912,9	2131,7
Швейцарія	29094,1	33620,6
у тому числі		
Промисловість	22634,6	к
переробна промисловість	22634,6	к
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	к	к
Операції з нерухомим майном	к	к
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	к	к
Франція	17458,2	18374,5
у тому числі		
Промисловість	к	к
переробна промисловість	к	к
Сільське, лісове та рибне господарство	-	к
Інформація та телекомунікації	к	к
Панама	16526,9	17088,0
у тому числі		
Промисловість	к	к
переробна промисловість	к	к
США	13533,5	13829,2
у тому числі		
Операції з нерухомим майном	3641,0	3678,1
Промисловість	3118,8	3222,8
переробна промисловість	3118,8	3222,8
Професійна, наукова та технічна діяльність	2746,7	2726,9
Інформація та телекомунікації	1722,7	1925,6
Тимчасове розміщення й організація харчування	к	к
Беліз	14523,3	13519,0

у тому числі		
Операції з нерухомим майном	7683,7	6811,0
Сільське, лісове та рибне господарство	к	к
Інформація та телекомунікації	к	к
Професійна, наукова та технічна діяльність	1229,0	899,4
Промисловість	703,4	788,3
з неї		
постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	к	к
Польща	18649,1	13452,7
у тому числі		
Операції з нерухомим майном	к	к
Промисловість	4358,1	4565,3
з неї		
переробна промисловість	к	к
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	8661,6	3115,9
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	429,8	470,2
* Перелік країн визначено, зважаючи на найбільші обсяги інвестицій, що здійснені в Харківську область.		

Примітка. Символ (к) - дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України "Про державну статистику" щодо конфіденційності статистичної інформації.

Джерело: Головне управління статистики у Харківській області [20]

Згідно інформації, яку наводить Європейська бізнес асоціація [21], причини, які справляють негативний вплив на прагнення іноземних інвесторів надавати свої фінансові ресурси в економіку України, стосуються недосконалої та не зовсім ефективної судової системи, що викликає сумніви в спроможності захисту прав власності та в справедливості під час вирішення суперечок, які можуть виникати під час ведення господарської діяльності. Велике розповсюдження корупції також є перепорою на шляху прозорого ведення бізнесу в нашій країні. Також не завжди легко в законному порядку вирішувати питання, які мають відношення до придбання або оренди земельної ділянки та відшкодування ПДВ. Також не завжди легкою та

простою справою є подолати технічні бар'єри, пов'язані з міжнародною торгівлею, та проходити митні процедури. Інші причини складності ведення господарської діяльності на українській території стосуються нечіткості та непрозорості прийнятих норм законодавства, які допускають неоднозначні трактування, практики часті зміни прийнятих законодавчих норма та часті внесення поправок та змін у вже існуючі законодавчі норми. Багато побоювань та сумнівів пов'язані з високим рівнем бюрократичних процедур, що виявляється в необхідності отримувати велику кількість різноманітних дозволів, які потрібно брати в багатьох інстанціях. Також часті скарги лунають с приводу перевищень повноваження з боку контролюючих органів та проведення частих перевірок [32].

Державні інститути виявляються слабкими, а державні органи влади ігнорують чи не завжди в змозі вирішити чисельні великі та малі проблеми іноземних інвесторів, які виникають в процесі залучення прямого іноземного інвестування та під час проведення їх господарської діяльності. За рахунок всіх цих названих вище факторів, разом з іншими, не менш важливими, створюється ситуація невизначеності, а іноді навіть загрози нормальному та безпечному проведенню господарської діяльності іноземними інвесторами. А така ситуація, в свою чергу, призводить до погіршення іміджу нашої країни та позбавляє її можливості виступати на міжнародній арені як надійний бізнес-партнер. Приймаючи до уваги існую ситуацію невпевненості, потенційні іноземні партнери вимушені з обережністю та упередженням ставитися до розгляду планів та потенційних інвестиційних проектів, які могли би успішно реалізовуватися на території України за більш сприятливих умов [22].

3.2 Пропозиції шляхів вирішення спірних питань щодо залучення іноземного інвестування та підвищення ролі та місця іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України

Інші питання, які складно вирішувати, є пов'язаними з війною на сході

нашої країни. Останніми роками на непідконтрольній території України знаходиться майно, яке є пошкодженим та відчуженим, що являє собою велику проблему для іноземних інвесторів, які вклали кошти в підприємства на тих територіях. Складність вирішення спірних питань можна побачити на наступних прикладах. В 2017 році страхова компанія «PZU – Україна» прийняла рішення про відмову виплати страхової компенсації місцевим та іноземним страхувальникам. Також страхові компанії «Інго – Україна» та «АХА Страхування» відмовилася піти на цей крок. Відмову сплати компенсації за майно, яке зазнало пошкоджень в зоні проведення військових дій, страхові компанії пояснювали тим, що в договорах страхування, що були укладені між страховими компаніями та страхувальниками, не було пунктів страхування на випадок війни [18].

Страхувальники звернулися до Апеляційного суду України, який прийняв рішення не на користь страхувальників, а на підтримку страхових компаній, що в свою чергу привело до погіршення іміджу нашої країни [18]. Після цього випадку країна не може позиціонувати себе як надійний гарант, що забезпечить повернення інвестування або виплатить компенсації постраждалим сторонам. Приватні ж страхові компанії в свою чергу не виявляють ентузіазму до страхування ризиків, які не є комерційними, тому що в край важким є розрахування можливих подібних збитків. Для того, щоб найти вихід із цієї ситуації та мінімізувати некомерційні ризики, було б бажаним, якби держава надавала місцевим та закордонним інвесторам підтримку та страхувати можливі ризики, які не покривають страхуванням приватні страхові компанії, створюючи з цією метою незалежні страхові компанії. Адже в українська економіка все ж таки освоює великі обсяги інвестування, що видно з наведеної нижче таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Обсяг капітальних інвестицій за видами активів за окремими напрямками у 2019 році

	Обсяг капітальних інвестицій								
	тис.грн	у тому числі витрати на							
		придбання та створення нових активів		придбання активів, які були у використанні		поліпшення, вдосконалення, реконструкцію, модернізацію		капітальний ремонт	
		тис.грн	у % до загального обсягу за видом активу	тис.грн	у % до загального обсягу за видом активу	тис.грн	у % до загального обсягу за видом активу	тис.грн	у % до загального обсягу за видом активу
Усього	623978935	420253128	67,4	26485921	4,2	112929828	18,1	64310058	10,3
інвестиції в матеріальні активи	600568068	400354897	66,7	25893821	4,3	110009292	18,3	64310058	10,7
будівлі житлові	58014904	53647064	92,5	1027193	1,8	1213036	2,1	2127611	3,6
будівлі нежитлові	100468035	45408452	45,2	8845524	8,8	29856794	29,7	16357265	16,3
інженерні споруди	149153503	81336069	54,6	1073988	0,7	43131526	28,9	23611920	15,8
машини, обладнання та інвентар	198455277	149296026	75,2	5783680	2,9	27041691	13,6	16333880	8,3
транспортні засоби	65870755	48623403	73,8	6550991	10,0	5868156	8,9	4828205	7,3
земля	2230011	-	-	2090894	93,8	139117	6,2	-	-
довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	5999752	5642311	94,0	288981	4,8	68460	1,1	-	-
інші матеріальні активи	20375831	16401572	80,5	232570	1,1	2690512	13,2	1051177	5,2
інвестиції в нематеріальні активи	23410867	19898231	85,0	592100	2,5	2920536	12,5	-	-
з них									
права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії тощо	7309387	6982746	95,5	42897	0,6	283744	3,9	-	-
програм не забезпечення та бази даних	10215306	7675901	75,2	14150	0,1	2525255	24,7	-	-

В таблиці не приведені дані щодо Криму, Севастополя, Донецької та Луганської областей.

Для того, щоб залучити пряме іноземне інвестування, чимало країн запроваджують податкові пільги. Україна теж починала робити кроки в цьому напрямку в 1990-тих роках, але тоді досвід цієї практики був негативний. Причиною цього були випадки, коли даними пільгами зловживали, ухилялися від того, щоб сплачувати податки, створювалися компанії та підприємства зі значно малим розміром залученого інвестування для того, щоб одержувати податкові пільги, які держава гарантувала, також з'являлися так звані псевдо інвестори, які насправді не мали відношення до інвестиційної діяльності.

Податкові пільги є позитивним явищем для економіки в цілому, але за умови, що місцеві та іноземні інвестори мають їх отримувати тільки за умов наявності чіткої перспективи щодо продовження інноваційно розвивати дані галузі. Також такі пільги не повинні мати негативного впливу стосовно державного бюджету, тобто вони не мають приводити до надмірного скорочення податкових надходжень до державного бюджету. На сьогодні деякі статті Податкового кодексу України [23] та Митного кодексу України [24] та окремі закони передбачають підтримку інвестиційних проектів за допомогою полегшення умов праці іноземних інвесторів в той спосіб, що вони можуть не сплачувати мито на імпорт, вони звільняються чи отримують відстрочку на сплату ПДВ, їм надаються інші податкові пільги.

В цілому, успіху в діяльності з залучення іноземного інвестування, підвищення ролі та місця іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України сприяє ефективна реалізація політичних, адміністративних та економічних реформ, активна боротьба з корупцією, дерегулювання, забезпечення верховенства права, внесення змін в законодавство, активна робота, спрямована на залучення іноземних інвесторів. Все це робить країну потенційно привабливою для іноземних інвесторів.

Під час всіх цих процесів важлива роль відводиться високому рівню професіоналізму працівників місцевих підприємств та компаній, органів державної та місцевої влади та місцевого самоврядування, а також спеціалізованих агенцій, які працюють в напрямку залучення іноземного

інвестування. Злагоджена, чітка, швидка та якісна робота яких справляє великого позитивного впливу на інвесторів, які є представниками різних країн. Злагоджені дії всіх залучених сторін також допоможуть викликати зацікавленість потенційного майбутнього інвестора, втримати його інтерес в майбутній праці саме на даній території з об'єктами та командою професіоналів. Всі перелічені вище фактори, а також інші, що є не менш важливі, відіграють велику роль в проведенні процесу з залучення іноземних інвестицій та утриманні іноземного інвестора надалі працювати в нашій країні. Адже чим більше реалізовується інвестиційних проектів на території України, тим більшими та вагомими будуть роль та місце іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України.

3.3. Можливі моделі взаємодії, повноваження та функції регіональних та місцевих органів влади з метою підвищення ролі та місця іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України

Враховуючи вище наведену інформацію, можна визначити наступні шляхи для підвищення інвестиційної привабливості національної економіки України:

1. Проведення ефективної судової реформи, забезпечення правосуддя, справедливого та якісного підбору суддів усіх інстанцій;
2. Гарантування стабільності макро- та мікроекономіки, справедливих умов роботи державного банку та інших фінансових установ.
3. Розробка та впровадження податкових нормативних документів задля створення сприятливого бізнес середовища, привабливого для бізнесменів із різних країн вкладати кошти та працювати саме в нашій країні.
4. Захист інвестицій та прав власності, зокрема прав інтелектуальної власності.
5. Прискорення розвитку експортування, скасування документів, що є зайвими та ускладнюють процес міжнародної торгівлі, подальший розвиток системи «єдиного вікна» та «країни в смартфоні» для діяльності в сфері

імпортування та експортування.

6. Розвиток місцевих громад, ініціативності громадян, залучення приватного сектору на шляху інтеграції до Європейського Союзу, реалізація інвестицій задля економічного розвитку нашої країни.

7. Реформи державних установ, організацій, компаній, банків, забезпечення рівних умов для участі в процесі приватизації.

8. Започаткування ініціатив, направлених на зацікавлення жителів України працювати та жити в Україні, в країні їх народження, а не від'їжджати за кордон в пошуках кращої долі.

9. Покращення становища з державним фінансовим забезпеченням лікарень та поліклінік, з урахуванням найкращого досвіду країн ЄС, підвищення та впровадження нових стандартів продуктів харчування, також беручи до уваги найкращі світові практики.

10. Використання джерел альтернативної енергетики, вдосконалення ринку зеленої енергетики в Україні, розробка необхідних для цього документів [11].

Якщо розглядати окремо різні галузі економіки України, то можна зробити висновок, що економічно доцільніше залучати іноземні інвестиції саме в високорентабельні галузі та сфери, що показують стрімкий ріст. Тому що саме в цих сферах можна очікувати найбільш високий рівень прибутків та швидку віддачі від вкладених інвестицій. Це можуть бути такі сфери як сільське господарство, переробка сільськогосподарської продукції, високі технології та інші, які показують швидкий розвиток. Також іноземний капітал може бути залучений в сфери фінансового сектору, харчової промисловості, будівництва, міжнародних економічних відносин та інші. Адже будь-яка сфера може відродитися та пришвидшити свій розвиток за умови надходження капіталу, правильного його використання та наявності досвідченого, ефективного менеджменту.

На основі проведеного дослідження можна зазначити, що тема інвестиційної привабливості національної економіки України є важливою та актуальною. Сучасний інвестиційний клімат України має як переваги, так і

недоліки, зміна та викорінення яких покращить перспективи розвитку та зробить національну економіку України більш сильною та привабливою для інвесторів. Важливо обмежити вплив негативних політичних, економічних, юридичних та соціальних факторів. Також важливо вдосконалювати нормативно-правову базу, створювати відповідні вигідні умови для залучення та подальшої стабільної, безпечної діяльності іноземних інвесторів. А також використовувати всі існуючі можливості такі як особливості національного внутрішнього ринку, вигідне географічне розташування країни, сільськогосподарський, людський та інший потенціал, який в достатній мірі є присутнім в Україні [11].

Під час проходження всіх етапів в процесі залучення іноземного інвестування надзвичайно важливо розуміти та пам'ятати той факт, що ми працюємо в умовах конкурентної боротьби в глобалізованому світі. Для досягнення справжнього успіху під час проведення процесу із залучення іноземного інвестування, необхідно постійно робити спроби та прикладати важливі зусилля з метою представлення своїх територій та розташованих на них інвестиційних об'єктах в найвигіднішому світлі. Також важливим є представлення всіх переваг даних території та інвестиційних об'єктів з метою зацікавлення іноземного інвестора та його переконання обрати працю з даною територією та певними інвестиційними об'єктами. Адже численні країни всього світу ведуть конкурентну боротьбу та змагаються одна з одною за можливість залучати іноземне інвестування в їх проекти.

Висновки до розділу 3

1. Важливо не нехтувати напрацьованими, вже існуючими зв'язками в українській економіці в традиційних сферах, в які іноземні інвестори вже вклали раніше фінансові ресурси. Серед цих галузей можна назвати харчову та хімічну промисловість, металургію, машинобудування, галузь виробництва матеріалів для будування та сферу сільського господарства. Все ж таки існуюча ситуація сфери залучення іноземних інвестицій сьогодні не вийшла на

необхідний відтворювальний рівень, який виступає в ролі маркера політики з іноземного інвестування, яку проводить наша країна. В нашій ситуації необхідною є швидка зміна тактики залучення прямих іноземних інвестицій та вживати активні заходи для досягнення успіху в цій діяльності, та ні в якому разі не зволікати та не очікувати, поки іноземні інвестори самі почнуть виявляти їх інтерес вкладати кошти в економіку нашої країни.

2. Згідно інформації, яку наводить Європейська бізнес асоціація [23], причини, які справляють негативний вплив на прагнення іноземних інвесторів надавати свої фінансові ресурси в економіку України, стосуються недосконалої та не зовсім ефективною судової системи, що викликає сумніви в спроможності захисту прав власності та в справедливості під час вирішення суперечок, які можуть виникати під час ведення господарської діяльності. Велике розповсюдження корупції також є перепорою на шляху прозорого ведення бізнесу в нашій країні. Також не завжди легко в законному порядку вирішувати питання, які мають відношення до придбання або оренди земельної ділянки та відшкодування ПДВ.

3. За рахунок приведених факторів, разом з іншими, не менш важливими, створюється ситуація невизначеності, а іноді навіть загрози нормальному та безпечному проведенню господарської діяльності іноземними інвесторами. А така ситуація, в свою чергу, призводить до погіршення іміджу нашої країни та позбавляє її можливості виступати на міжнародній арені як надійний бізнес-партнер. Приймаючи до уваги існуючу ситуацію невпевненості, потенційні іноземні партнери вимушені з осторогою та упередженням ставитися до розгляду планів та потенційних інвестиційних проектів, які могли би успішно реалізовуватися на території України за більш сприятливих умов.

4. В цілому, успіху в діяльності з залучення іноземного інвестування, підвищення ролі та місця іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України сприяє ефективна реалізація політичних, адміністративних та економічних реформ, активна боротьба з корупцією, дерегулювання, забезпечення верховенства права, внесення змін в законодавство, активна робота, спрямована на залучення іноземних інвесторів. Все це робить країну

потенційно привабливою для іноземних інвесторів.

5. Державні інститути виявляються слабкими, а державні органи влади ігнорують чи не завжди в змозі вирішити чисельні великі та малі проблеми іноземних інвесторів, які виникають в процесі залучення прямого іноземного інвестування та під час проведення їх господарської діяльності. За рахунок всіх цих названих вище факторів, разом з іншими, не менш важливими, створюється ситуація невизначеності, а іноді навіть загрози нормальному та безпечному проведенню господарської діяльності іноземними інвесторами. А така ситуація, в свою чергу, призводить до погіршення іміджу нашої країни та позбавляє її можливості виступати на міжнародній арені як надійний бізнес-партнер. Приймаючи до уваги існуючу ситуацію невпевненості, потенційні іноземні партнери вимушені з обережністю та упередженням ставитися до розгляду планів та потенційних інвестиційних проектів, які могли би успішно реалізовуватися на території України за більш сприятливих умов.

6. Інші питання, які складно вирішувати, є пов'язаними з війною на сході нашої країни. Останніми роками на невідконтрольній території України знаходиться майно, яке є пошкодженим та відчуженим, що являє собою велику проблему для іноземних інвесторів, які вклали кошти в підприємства на тих територіях. Складність вирішення спірних питань можна побачити на наступних прикладах. В 2017 році страхова компанія «PZU – Україна» прийняла рішення про відмову виплати страхової компенсації місцевим та іноземним страхувальникам. Також страхові компанії «Інго – Україна» та «АХА Страхування» відмовилася піти на цей крок. Відмову сплати компенсації за майно, яке зазнало пошкоджень в зоні проведення військових дій, страхові компанії пояснювали тим, що в договорах страхування, що були укладені між страховими компаніями та страхувальниками, не було пунктів страхування на випадок війни [18].

7. Під час всіх цих процесів важлива роль відводиться високому рівню професіоналізму працівників місцевих підприємств та компаній, органів державної та місцевої влади та місцевого самоврядування, а також спеціалізованих агенцій, які працюють в напрямку залучення іноземного

інвестування. Злагоджена, чітка, швидка та якісна робота яких справляє великого позитивного впливу на інвесторів, які є представниками різних країн. Злагожені дії всіх залучених сторін також допоможуть викликати зацікавленість потенційного майбутнього інвестора, втримати його інтерес в майбутній праці саме на даній території з об'єктами та командою професіоналів. Всі перелічені вище фактори, а також інші, що є не менш важливі, відіграють велику роль в проведенні процесу з залучення іноземних інвестицій та утриманні іноземного інвестора надалі працювати в нашій країні. Адже чим більше реалізовується інвестиційних проектів на території України, тим більшими та вагомими будуть роль та місце іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України.

8. Якщо розглядати окремо різні галузі економіки України, то можна зробити висновок, що економічно доцільніше залучати іноземні інвестиції саме в високорентабельні галузі та сфери, що показують стрімкий ріст. Тому що саме в цих сферах можна очікувати найбільш високий рівень прибутків та швидко віддачі від вкладених інвестицій.

9. На основі проведеного дослідження можна зазначити, що тема інвестиційної привабливості національної економіки України є важливою та актуальною. Сучасний інвестиційний клімат України має як переваги, так і недоліки, зміна та викорінення яких покращить перспективи розвитку та зробить національну економіку України більш сильною та привабливою для інвесторів. Важливо обмежити вплив негативних політичних, економічних, юридичних та соціальних факторів. Також важливо вдосконалювати нормативно-правову базу, створювати відповідні вигідні умови для залучення та подальшої стабільної, безпечної діяльності іноземних інвесторів.

ВИСНОВКИ

В кваліфікаційній роботі зроблено теоретичне узагальнення та запропоновано нові теоретичні та практичні підходи стосовно підвищення ролі та місця іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України. Це дало змогу сформулювати наступні висновки:

1. Забезпечення стабільного економічного розвитку країни можуть забезпечити власні фінансові ресурси, а також залучений іноземний капітал. Підвищення рівня інвестиційної привабливості нашої країни представляє справжній виклик та важливе завдання та для керівництва країни, економістів, підприємців та всіх зацікавлених сторін. Діяльність із залучення інвестицій представляє собою дієвий інструмент, який сприяє економічним та соціальним змінам у нашому суспільстві. Залучені інвестиції можуть справляти позитивний вплив на розширення та розвиток економічної діяльності, промисловості, соціальної сфери нашої країни, підвищувати їх ефективність та конкурентоспроможність України взагалі.

2. Залучений іноземний капітал має позитивний вплив на економічну ситуацію всіх районів, областей, міст та містечок, відбуваються зміни в структурах виробництв, а також в інфраструктурах. В результаті відбуваються позитивні зміни на ринку капіталів та трудових ресурсів. Успішна економічна діяльність та її позитивний результат відбувається також при умові, якщо діяльність органів державної та місцевої влади, а також органи самоуправління на місцях є активною та скоординованою. Інвестований капітал є дієвим інструментом, що допомагає та удосконалює діяльність малого, середнього та великого бізнесу. Керуючи процесом із залучення інвестування необхідним елементом є звернення до досліджень деталей та нюансів національної економіки, а також слабких сторін, що можуть перешкоджати успіхові даного процесу.

3. Під час проведення заходів щодо залучення іноземних інвестицій органи влади регіонального та місцевого рівнів мають діяти відповідно до встановленого порядку та дотримуватися певних етапів. На цих етапах які

проводиться аналіз, планується економічний розвиток та бажаний рівень добробуту; формується сприятливий клімат для бізнесу та інвестицій; створюються інституційні та законодавча бази, що в майбутньому полегшуватимуть залучення іноземного капіталу; плануються та формуються інвестиційні пропозиції майбутніх продуктів; плануються та починають реалізовуватися ефективні маркетингові стратегії; відбувається пошук конкретного інвестора; інвестори мають отримувати супровід та постійну підтримку на кожному етапі процесу інвестування.

4. Сьогодні відбувається реформування фінансового сектору, фінансовий ринок активно розвивається, створюються відповідні інституції та установи. В результаті глобалізації значною мірою зростають обсяги міжнародної міграції капіталу. Ці фактори підкреслюють необхідність покращення інвестиційного клімату та підвищення інвестиційної привабливості національної економіки України. В наші дні до України міжнародні інвестиції надходять із різних країн, цей процес позитивно впливає як на розвиток національної економіки взагалі, так і на розвиток конкретних напрямків української промисловості, та дає позитивні сигнали на зміну стану економіки нашої країни на краще в майбутньому.

5. Прямі іноземні інвестиції (скорочено ПІІ, англійською Foreign direct investment, скорочено FDI), які надходять в економіку нашої країни, є довгостроковими вкладеннями фінансових коштів, що здійснюють компанії, які не є резидентами нашої країни. Це може робитися з ціллю організації, реорганізації, створення чи будівництва компанії або підприємства. Зазвичай прямі іноземні інвестиції розраховуються в мільйонах доларів США. Пряме іноземне інвестування є найбільш бажаною формою капіталовкладення для економік, які розвиваються, завдяки тому, що інвестування такого виду дає змогу реалізувати великі за обсягом проекти. Разом з прямими іноземними інвестиціями до країни, що є реципієнтом цього виду інвестицій, залучаються нові та інноваційні технології, впроваджуються нові види практик з корпоративного управління, керівництва підрозділами, та інше.

6. Важливо не нехтувати напрацьованими, вже існуючими зв'язками в

українській економіці в традиційних сферах, в які іноземні інвестори вже вклали раніше фінансові ресурси. Серед цих галузей можна назвати харчову та хімічну промисловість, металургію, машинобудування, галузь виробництва матеріалів для будування та сферу сільського господарства. Все ж таки існуюча ситуація сфери залучення іноземних інвестицій сьогодні не вийшла на необхідний відтворювальний рівень, який виступає в ролі маркера політики з іноземного інвестування, яку проводить наша країна. В нашій ситуації необхідною є швидка зміна тактики залучення прямих іноземних інвестицій та вживати активні заходи для досягнення успіху в цій діяльності, та ні в якому разі не зволікати та не очікувати, поки іноземні інвестори самі почнуть виявляти їх інтерес вкладати кошти в економіку нашої країни.

7. Згідно інформації, яку наводить Європейська бізнес асоціація [21], причини, які справляють негативний вплив на прагнення іноземних інвесторів надавати свої фінансові ресурси в економіку України, стосуються недосконалої та не зовсім ефективною судової системи, що викликає сумніви в спроможності захисту прав власності та в справедливості під час вирішення суперечок, які можуть виникати під час ведення господарської діяльності. Велике розповсюдження корупції також є перепорою на шляху прозорого ведення бізнесу в нашій країні. Також не завжди легко в законному порядку вирішувати питання, які мають відношення до придбання або оренди земельної ділянки та відшкодування ПДВ.

8. За рахунок приведених факторів, разом з іншими, не менш важливими, створюється ситуація невизначеності, а іноді навіть загрози нормальному та безпечному проведенню господарської діяльності іноземними інвесторами. А така ситуація, в свою чергу, призводить до погіршення іміджу нашої країни та позбавляє її можливості виступати на міжнародній арені як надійний бізнес-партнер. Приймаючи до уваги існуючу ситуацію невпевненості, потенційні іноземні партнери вимушені з осторогою та упередженням ставитися до розгляду планів та потенційних інвестиційних проектів, які могли би успішно реалізовуватися на території України за більш сприятливих умов.

9. В цілому, успіху в діяльності з залучення іноземного інвестування,

підвищення ролі та місця іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України сприяє ефективна реалізація політичних, адміністративних та економічних реформ, активна боротьба з корупцією, дерегулювання, забезпечення верховенства права, внесення змін в законодавство, активна робота, спрямована на залучення іноземних інвесторів. Все це робить країну потенційно привабливою для іноземних інвесторів.

10. На основі проведеного дослідження можна зазначити, що тема інвестиційної привабливості національної економіки України є важливою та актуальною. Сучасний інвестиційний клімат України має як переваги, так і недоліки, зміна та викорінення яких покращить перспективи розвитку та зробить національну економіку України більш сильною та привабливою для інвесторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єрохін С.А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності.. Підручник/ 2 вид., перероб. і доп. - К.: Знання, 2008. - 518 с.
2. Паризький І.В. Державне регулювання інноваційно-технологічними змінами в національній економіці. Автореферат. ВНЗ "Національна академія управління".– Київ : [б.в.], 2018.– 33 с.
3. Закон України «Про інвестиційну діяльність» № 1560-ХІІ від 18.09.1991р, доступний за посиланням <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>, (дата звернення 10.12.2020).
4. Закон України «Про індустриальні парки» № 5018-VI від 21.06.2012 р. Стаття 8, доступна за посиланням <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text> (дата звернення 28.11.2020).
5. Стаття «Няню предложат и украинским инвесторам – Милованов», доступна за посиланням <https://economics.segodnya.ua/economics/enews/predlozhenie-po-investicionnoy-nyane-kasaetsya-i-ukrainskih-investorov-milovanov-1392606.html>, (дата звернення 28.11.2020).
6. Президент України Володимир Зеленський. Офіційне інтернет представництво, електронний ресурс, доступний за посиланням <https://www.president.gov.ua/>, (дата звернення 28.11.2020).
7. Стаття Прямі іноземні інвестиції, доступна за посиланням <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2020/> (Дата звернення 19.01.2021).
8. Лендел О. Ефективна економіка № 9. 2016. Іноземні інвестиції як фактор розвитку економіки держави. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5156> (Дата звернення 15.10.2020).
9. Організації економічного співробітництва та розвитку, електронний ресурс, доступний за посиланням <http://www.oecd.org/>
10. Федоров Р., Осовець О. Як залучати іноземні інвестиції: практичний посібник для українських міст та районів. – ПРООН, 2013.
11. Американська торговельна палата в Україні. Офіційний сайт.

[Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.chamber.ua/ua> (Дата звернення 15.10.2020).

12. Огляд економіки України 2020. Видання Американської торговельної палати в Україні. Режим доступу: http://publications.chamber.ua/2020/docs/Country_Profile/Country_Profile_2020_UA.pdf (Дата звернення 15.10.2020).

13. Стаття Скільки іноземних інвестицій надійшло до України у 2020 році, доступна за посиланням <https://www.slovoidilo.ua/2020/09/04/infografika/finansy/skilky-inozemnykh-investytsiy-nadijshlo-ukrayiny-2020-roczii> (Дата звернення 19.01.2021).

14. Національний банк України <http://www.bank.gov.ua/>.

15. Стаття Прямі інвестиції в Україну: рейтинг країн від НБУ, доступна за посиланням <https://news.finance.ua/ua/news/-/480394/pryami-investytsiyi-v-ukrayinu-rejtyng-krayin-vid-nbu> (Дата звернення 19.01.2021).

16. Державна служба статистики України. Електронний ресурс, доступний за посиланням <http://ukrstat.gov.ua/>.

17. Закон України «Про режим іноземного інвестування» №93/96-ВР від 19.03.1996 р, доступний за посиланням <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text>, (дата звернення 02.11.2020).

18. Стаття Хто і як інвестує в Україну, доступна за посиланням <https://razumkov.org.ua/statti/khto-i-iaak-investuie-v-ukrainu> (Дата звернення 19.01.2021).

19. Стаття «Через карантин у всьому світі обвалилися прямі іноземні інвестиції», доступна за посиланням <https://www.unian.ua/economics/finance/obsyag-pryamih-investiciy-u-sviti-vprav-udvichi-z-pochatku-roku-novini-ukrajina-11196296.html>, (дата звернення 01.12.2020).

20. Головне управління статистики у Харківській області, сайт, доступний за посиланням <http://kh.ukrstat.gov.ua/index.php/priami-inozemni-investytsii-aktsionernyi-kapital-v-ekonomitsi-oblasti-shchokvartalna-informatsiia> (Дата

звернення 19.01.2021).

21. Європейська бізнес асоціація, електронний ресурс, доступний за посиланням <https://eba.com.ua/> (Дата звернення 21.01.2021).

22. Стаття «Global foreign direct investments falls 49% in first half of 2020», доступна за посиланням <https://unctad.org/news/global-foreign-direct-investment-falls-49-first-half-2020> , (дата звернення 01.12.2020).

23. Податковий кодекс України, електронний ресурс, доступний за посиланням <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> , (дата звернення 01.12.2020).

24. Митний кодекс України, електронний ресурс, доступний за посиланням <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>, (дата звернення 01.12.2020).

25. Стаття Bloomberg: Макс Поляков вкладає мільйони доларів, доступна за посиланням <https://gordonua.com/ukr/news/science/bloomberg-maks-poljakov-vkladaje-miljoni-dolariv-u-rozvitok-ukrajinskoji-nauki-1520551.html>, (дата звернення 08.12.2020).

26. Стаття Туреччина зацікавлена в інвестуванні і приватизації українських підприємств, доступна за посиланням <https://ua.news/ua/turtsiya-zainteresovana-v-investirovanii-i-privatizatsii-ukrainskih-predpriyatij/>, (дата звернення 08.12.2020).

27. Стаття В Україні запустять виробництво Bayraktar: уряд розповів, як працюватиме завод, доступна за посиланням <https://ua.news/ua/turtsiya-postroyt-v-ukrayne-zavod-dlya-proyvodstva-bayraktar/>, (дата звернення 08.12.2020).

28. Стаття Туреччина зацікавлена в інвестуванні та приватизації українських підприємств, доступна за посиланням <https://ua.news/ua/turtsiya-zainteresovana-v-investirovanii-i-privatizatsii-ukrainskih-predpriyatij/>, (дата звернення 08.12.2020).

29. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Індустріальні парки в Україні, перелік доступний за посиланням <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=6463d3ba-aa13-4e54-8db9-0f36642c43d9&tag=IndustrialniParkiVUkraini>, (дата звернення 15.12.2020).

30. Закон України «Про місцеве самоврядування» № 280/97-ВВР від 21.05.1997р, доступний за посиланням <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>, (дата звернення 16.12.2020).

31. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» № 586-XIV від 9.04.1999р., доступний за посиланням <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>, (дата звернення 16.12.2020).

32. Постанова Кабінету Міністрів України № 1256 від 8.12.2010 р. «Про затвердження переліку проектів за пріоритетними напрямками соціально-економічного та культурного розвитку (національні проекти), доступна за посиланням <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1256-2010-%D0%BF#Text>, (дата звернення 16.12.2020).

33. Алымов А., Емченко В. Конкуренентоспособность национальной экономики / НАН Украины. Ин-т экономики. Киев, 2001. 251 с.

34. Базилевич В., Гражевська Н., Гайдай Т., Леоненко П., Нестеренко А. Історія економічної науки: навчальний посібник. Київ: Знання, 2004. 1300 с.

35. Беленький П., Шевченко-Марсель В., Другов О. Інвестиційно-інноваційне забезпечення конкурентоспроможності регіону / НАН України, Інститут регіональних досліджень, Львів, 2006. 129 с.

36. Бланк И. Инвестиционный менеджмент. Киев: Эльга-Н, Ника-центр, 2001. 448 с.

37. Бланк И. Управление инвестициями предприятия. Киев: Эльга-Н, Ника-центр, 2003. 480 с.

38. Бутко М., Акименко О. Інвестиційна домінанта сталого розвитку регіону в умовах інтеграції: монографія. Ніжин: Аспект-Поліграф, 2009. 232 с.

39. Вахович І. Фінансове забезпечення сталого розвитку регіонів України: міжбюджетні відносини та інноваційні інструменти стимулювання: монографія. Луцьк: Волиньполіграфтм, 2014. 331 с.

40. Вознюк М. Регіональна інвестиційна політика енергозбереження: монографія. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І, Долішнього НАН України», 2015. 416 с.

41. Гитман Л., Джонк М. Основы инвестирования / [пер. с англ.]. Дело, 1997. 1008 с.
42. Губський Б. Інвестиційні процеси у глобальному середовищі. Київ: Наукова думка, 1998. 390 с.
43. Данилишин Б., Корецький М., Дацій О. Інвестиційна політика в Україні: монографія. Донецьк: Юго-Восток, Лтд., 2006. 292 с.
44. Данілов О., Івашина Г., Чумаченко О. Інвестування: навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Комп'ютерпрес», 2001. 364 с.
45. Долішній М. Регіональна політика на рубежі ХХ-ХХІ століть: нові пріоритети. Інститут регіональних досліджень НАН України: Наукова думка, 2006. 512 с.
46. Другов О. Фінансова система інвестиційного забезпечення регіонального розвитку економіки. наукова редакція Беленький П.; Нац. банк України, Університет банківської справи, Львівський інститут банківської справи. Київ: УБС НБУ, 2007. 151 с.
47. Дука А. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: навчальний посібник. Київ: Каравела, 2007. 424 с.
48. Жаліло Я. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави. Київ: НІСД, 2012. 336 с.
49. Захарченко В., Корсікова Н., Меркулов М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки: навчальний посібник. Київ: Видавництво Центр навчальної літератури, 2012. 448 с.
50. Іщук С. Інвестиційна діяльність у Західному регіоні України: стан, тенденції, ефективність: монографія / наукова редакція НАН України. Інститут регіональних досліджень. Львів, 2012. 114 с.
51. Калетнік Г., Мазур А., Кубай О. Державне регулювання економіки: навчальний посібник. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Міністерство аграрної політики і продовольства України, ВНАУ. Київ: Хай-Тек Прес, 2011. 427 с.
52. Кейнс. Общая теория занятости, процента и денег. Москва, 2012. 352 с.

53. Кравців В., Мельник М., Антонов В. Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України: проблеми та політика активізації: монографія. Львів: ІРД НАН України, 2011. – 368 с.

54. Майонова Т., Диба М., Онишко С. Активізація інвестиційного процесу в Україні: колективна монографія. Київ: КНЕУ, 2012. 472 с.

55. Мартиненко В. Державне управління інвестиційним процесом в Україні: монографія. Київ: Видавництво НАДУ, 2005. 296 с.

56. Мельник М. Інвестиційний клімат регіону: теоретичні та прикладні засади дослідження: монографія. Львів: ІРД НАН України, 2005. 304 с.

57. Павлов В., Ляхович О. Державно-приватне партнерство в інноваційній сфері: монографія. Національний університет водного господарства та природокористування. Рівне, 2015. 188 с.

58. Панчишин С. Макроекономіка: навчальний посібник. Київ: Либідь, 2001. 616 с.

59. Пересада А. Управління інвестиційним процесом: монографія. Київ: Лібра, 2002. 472 с.

60. Пересада А., Смірнова О., Онікієнко С., Ляхова О. Інвестування: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Київ: КНЕУ, 2001. 251 с.

61. <http://www.kmu.gov.ua/>.

62. <https://mof.gov.ua/uk>.

63. <http://www.president.gov.ua/>.

64. <http://www.niss.gov.ua/>.

65. <https://www.rada.gov.ua/>.

66. <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>.

АНОТАЦІЯ

Леонова В.В. «Роль та місце іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України». – Кваліфікаційна робота подана для присвоєння другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування». – К.: Національна академія управління, 2021.

У роботі зроблені теоретичні узагальнення, аналіз ситуації з іноземним інвестуванням в Україні, є пропозиція нових практичних рекомендацій та підходів щодо підвищення ролі та місця іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України. Значна увага приділена взаємодії приватних компаній та державних органів влади під час процесу залучення прямих іноземних інвестицій в національну економіку.

Проаналізовано світові практики, та порівняно їх з діяльністю щодо залучення іноземних інвестицій в Україні. Визначена важливість залучення іноземного інвестування для поживлення економічного розвитку національної економіки.

Представлено пропозиції шляхів підвищення ролі та місця іноземного інвестування в соціально-економічному розвитку України.

***Ключові слова:** прями іноземні інвестиції, залучення інвестування, національна економіка України, інвестиційна привабливість.*

ANNOTATION

Leonova V.V. «The role and place of foreign investment in the social and economic development of Ukraine». – Qualification work is submitted for the second (master's) level of higher education in the specialty Finance, banking and insurance. – Kyiv: National Academy of Management, 2021.

The qualification work contains the evaluation of the situation, theoretical generalization, new practical approaches and recommendations about the role and place of the foreign investment in the social and economic development of Ukraine are made in. The role and the interaction of the private companies and the state public authorities in the process of attracting the foreign direct investment into our national economy is considered in the work.

The widespread world practices are analyzed and the with the activities for attracting the foreign investment in Ukraine comparison is done. The importance of the investment inflow for accelerating our national economic growth has been identified.

Suggestions how to increase the role and place of the foreign investment in the social and economic development of Ukraine have been presented. The importance of forming the attractive investment climate of Ukraine and the factors that affect it, foreign investments as one of the factors of the development of Ukrainian economy and the ways to improve the investment image of Ukraine are considered.

The modern economy of Ukraine is influenced largely by the globalization, the process of attraction of the foreign investment is of great importance. The foreign investment funds present an opportunity, using the goals of the strategies, of achieving the successful growth and the development of Ukrainian national economy. The issues of investment to the economy of all the country are always observed by the government leaders, economists, scientists and entrepreneurs. The investments have the positive impacts for all spheres of the economy of our country; they accelerate the economic growth of our nation. The foreign investments have always been and are important for the development of Ukrainian economy, and also today, at

the time our country has been undergoing the wide range of structural changes in all sectors of the economic activities, performing reformation of the old and outdated industrial processes and production forms, introducing the new, innovative changes and development models for acceleration of joining the European zone.

Today we are observing the situation when less amount of the foreign investment enter into the national economy of Ukraine because of the objective and subjective reasons. The subjective reasons are the incomplete and imperfect knowledge of the foreign investors of the reality, markets conditions and the national economy of Ukraine, as a result, the investors have a lot of fears and doubts about investing into our national economy. The objective reasons are the flaws of the present legislation, the difficult situation of the economy and of the country because of the war, and other issues needed to be solved. Still we can observe the introducing changes into the legislation and regulation, the attempts to support the domestic and foreign investors from the part of the government of Ukraine.

The purpose of the present qualification work is to increase the role and place of the foreign investment in the social and economic development of Ukraine. This goal is achieved with the studying the methodological, theoretical, practical principles of the process of investment, generalization of the notion of the foreign investment, clarification of the present economic conditions and situation and the Ukrainian market conditions.

Key words: *foreign direct investment, attracting investment, national economy of Ukraine, investment attractiveness.*